ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

34-дэхи жэлээ гарана

ҮНЭН

Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй орган

1963 оной январиин 5, суббото | Сэн 2 мүнгэн

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Намар таригдадаг ургамалнуудай баян ургасын түлөө

«РСФСР-эй колхоз болон совхозуудта намар таригдадаг ороohото ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ, тэрэнии ехээр суглуулжа абаха тухай» тогтоол РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет абаа. Ороohо таряа абалгые али болохоор ехэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заабарие бэелүүлэн, РСФСР-эй колхоз, совхозууд hүүлэй жэлнүүдтэ намар таригдадаг ороohото ургамалнуудай тарилгын талмай нилээд үргэдхэжэ, тэрэнии ехээр абадаг болоо гэжэ тэрэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

РСФСР-эй бүхы түхэлэй ажахынуудта 1962 ондо ургаса абахын тула 23,2 миллион гектар намарай ороohото ургамалнууд таригдаа гэхэ гү, али 1961 онойхидо орходоо 2,2 миллион гектар ехэ таригдаhан байгаа. 1962 ондо намарай ороohото ургамалнуудай дунда зэргын ургаса гектарай 14,1 центнер болоходо, хабар таригдаhан ороohото ургамалнуудай ургаса 9,4 центнер байгаа. Намарай шэниисын гектарай 18,6 центнер абтажа байхада, хабарай шэниисэ—9,2 центнер хуряагдаа.

Хойто-Кавказай, Хара хүрьhэтэ түбэй, Поволжиин, Түбэй болон Волго-Вятска районууд жэл бүри хабар таригдадаг ороohото ургамалнуудта орбол намарай ороohото ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса абажа, намарай тарилгын ургасые тушаажа, гүрэндэ ороohо худалдаха түсэбөө дүүргэдэг юм.

Краснодарска хизаарай колхоз болон совхозууд 1962 ондо намарай шэниисын 1127 мянган гектарай тус бүриhөө 26,8 центнер ороohо абаа. Тиихэдэ хабар таригдаhан ороohото ургамалнуудай гектар бүриhөө 15,6 центнер таряа абтаhан байна.

Воронежско областьдо намарай шэниисын дунда зэргын ургаса 1957—1961 онуудта гектарай 17,7 центнер болоо hаа, хабарай шэниисын ургаса 9,3 центнер болоо. Волгоградска областьдо 1958—1961 онуудта намарай шэниисын дунда зэргын ургаса гектарай 13,9 центнер байгаа hаа, хабарай шэниисын—8,8 центнер абтаа. Ростовско областиин «Гигант» совхоздо 1962 ондо намар таригдаhан ургамалнуудай бүхы тарилга дээрэhээ гектарай 34 центнер абтажа, «Безостая-1» сортын шэниисэ зарим газарта гектарай 60—65 центнер ургаса үгөө. Краснодарска хизаарай «Кубанец» совхоз 1962 ондо 1230 гектар намарай шэниисын га бүриhөө 41,9 центнер ургаса абаа. Башкирай АССР-эй Туймазинска районой «Октябрь» колхоз намарай хара таряанай гектар бүриhөө 21,7 центнер таряа абаhан байха юм.

Намар таригдадаг ороohото ургамалнуудай нилээд аша урэ ехэтэй байhые тэмдэглэхэ зуураа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет **эдэ ургамалнуудай тарилгын талмайе саашадаа үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ гээшэ ороohо таридаг ажахынуудай таряа худалдалгые ехэдхэхэ, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбые саг соонь дүүргэхэ эгээн шиидхэхы арга нүхэсэл болоно** гэжэ тэмдэглээ.

Бүхы РСФСР дотор намар таригдадаг ургамалнууд бүхы ороohото ургамалнуудай тарилгын 30 процентые эзэлжэ байбал, гүрэнэй худалдан абаhан таряанай 50 процентнь намар таригдаhан ургамалнуудhаа ороо.

Тиигэбэшье, хэдэ хэдэн автономито республикануудта, хизаар болон областьнуудта намар таригдадаг ургамалнуудай, илангаяа шэниисын таряа гүрэндэ багаар худалдагдана. Жэшээнь, Воронежско областиин ажахынууд 1962 ондо намарай шэниисын гектар бүриhөө 20,2 центнер ургаса абаhан байбал, тэрэнэйнгээ 8,3 центнерыень гүрэндэ худалдаа. Липецкэ областьдо—гектарай 15,2 центнер ургаса абаад, 4,5 центнерыень худалдаа, Тамбовско областьдо—гектарай 17,4—6,7 центнер, Ростовско областьдо—гектарай 21,1—13 центнер, Краснодарска хизаарта гектарай 26,8 центнер ургаса абаа hаа, 16,3 центнерыень гүрэндэ худалдаа.

Ороohо таряа ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха хэрэгтэ намарай ороohото ургамалнуудай шухала удха шанартай байхаhаа гадна, тэрэнэй hүүлдэ хабарай таряа тарихада hайн, тэрэ эртэ эдеэшэжэ, эртэ хуряагдадаг. Тиимэhээ хабарай ургамалнуудта хэрэглэгдэхэ намарай паар саг соонь хахалха арга олгодог гээшэ.

РСФСР-эй колхоз болон совхозуудта 1963 ондо ургаса абахаар 27,8 миллион гектар намарай ороohото ургамалнууд таригдаа. Намарай шэниисын ургаса ехэтэй «Безостая-1», «Лютесценс-230», «Мироновская-264» болон «Белоцерковская-198» сортнуудай тарилга нилээд үргэдхэгдөө.

Намарай ороohото ургамалнуудые тарихада хабарай залаата ургамалнуудта орбол яаха аргагүй булюу hайн байгааашье hаань, хэдэ хэдэн автономито республиканууд, хизаар болон областьнууд энэ шухала хэмжээ ябуулгануудта хүсэд анхарал үшөө хандуулнагүй. Калининградай, Ивановска, Костромской, Ярославска, Брянска, Куйбышевска, Ульяновска, Пермскэ, Челябинска болон бусад хэдэн областьнуудай ажахынуудта намарай ороohото ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Баруун Хойтохи, Түбэй, Волго-Вятска, Ураалай, Поволжиин районуудта, тэрэшэлэн Сибириин ой модото талын районуудта намарай ургамалнуудые ургуулха агротехникэ олонхи ажахынуудта доодо хэмжээндэ байhан зандаа; намарай тарилгада газарыень саг соонь, hайн шанартайгаар бэлдэхэ, агротехническэ эрхим болзорто тариха, үрэhыень зүбөөр hуулгаха, ургаса ехэтэй, хүйтэниие тэсэмгэй сортнуудые шэлэн абаха, тарилгын урда тээ, мүн тариhан хойноо органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, хүрьhыень нягтаруулан дараха, хабартаа борнойлхо, намарай ургамалнуудта нэмэлтэ тэжээл үгэхэ гэхэ мэтэ юрын, шухала хэрэгтэй хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэгүй; намар таригдаhан ургамалнуудай гараса дээгүүр мал адуулха баримтанууд усадхагдаагүй байhаар.

РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, райгүйсэдкомууд, облгүйсэдкомууд, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз болон совхозууд намарай ороohото ургамалнуудай баян ургаса туйлажа, ехэ таряа абаhан, гүрэндэ худалдагдаhан таряанда эдэ ургамалнуудай удельнэ хубииень дээшэлүүлhэн хүнүүдые материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдые hулаар хэрэглэнэ. РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство, РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерство болон тэрэнэй нютагуудтахи органууд намарай ороohото ургамалнуудай баян ургаса туйлаха түрүү дүй дүршэлые, хүдөө ажахын эрдэмэй туйлалтануудые hулаар нэбтэрүүлнэ.

Ороohо таряа абалгые али болохоор ехэдхэлгэдэ, таряанай ажахынуудай товарна талые дээшэлүүлгэдэ болон РСФСР-эй ажахынуудай 1963 ондо 2,5—2,6 миллиард пүүд таряа гүрэндэ худалдаха тухай нүхэр Н. С. Хрущевой табиhан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ намарай ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ, тэрэнэй таряа ехээр абаха хэрэгые ехэ удха шанартай гэжэ тоолохо зуураа, РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствэдэ, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарай хүдөөгэй гүйсэдкомууд болон облгүйсэдкомуудта, Архангельска, Астраханска, Вологодско, Калининградска, Новгородско, Псковско болон Томско облгүйсэдкомуудта, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдтэ 1963 ондо намар таригдадаг ургамалнуудай баян ургаса абахын тула бүхы колхоз, совхозуудта иимэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ эрилтэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет табиба:

үбэлдөө, хабар эртэ намарай ургамалнуудай тарилгын хойноhоо нягта хиналта хаа хаанагүй табижа, тэрэнэй ургажа эхилхынь урда тээ ямар байhыень тодорхойлхо;

саhа багатай районуудта, мүн хуудам үндэр газар полинуудтай бусад районуудта саhа тогтоохо, хабартаа hайрам барижа абаха;

үлүү ехэ шиигтэй газарта ургасын уhанда орожо муудахагүйн тула үлүү уhыень саг соонь урадхуулжа үгэхэ;

мүльhэн хальhаар хушагдадаг полинууд дээрэ хабар эртэ үнэhэ хаяжа үгэхэ, бутархай шэбхэ, торф тарааха, хэрэгтэй болоо hаань, мүльhэн хальhыень катогоор бутаруулха хүдэлмэри эмхидхэхэ;

бүхы колхоз болон совхозуудта хэрэгтэй соонь органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ саг соонь бэлдэжэ, намарай ургамалнуудай тарилгада нэмэлтэ тэжээл болгон хаа хаанагүй оруулха. Тиихэдээ гол анхаралаа hулаар гаража байhан ургамалнуудта хандуулха;

намарай тарилгын хэр зэргэ байhые, газарай хүрьhэнэй хэр хатуу болоhые харалсажа байгаад, тэндэ хабар эртэ хаа хаанагүй борнойлхо;

намарай ороohото ургамалнуудай баян ургаса туйлажа, таряанай ажахын товарна талые эгээн ехэ болгоhон колхознигуудые, мэргэжэлтэд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдые hарын туршада тодорхойлжо, колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэхэ;

ургасые гэмтээхэгүй, гэшхүүлхэгүйн тула хаа хаанагүй ёhотой харуул табиха, тэндэ мал, шубуу адуулха ябадал гаргахагүй;

намарай тарилгада хорхой шумуулнуудай, хүдөө ажахын ургамалнуудай үбшэнэй бии болоhые ходо хинан хаража, тэдэнтэй саг соонь эдэбхитэйгээр тэмсэхэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ;

бүхы ажахынуудта ургасые саг соонь хуряажа абаха материально-техническэ зүйлнүүдэй, механизаторнуудай бэлэн байhые шалгажа, ургаса хуряалгые гээлтэгүйгөөр үнгэргэхэ.

Совхозуудта намарай ороohото ургамалнуудай баян ургаса абажа, товарна талыень ехэдхэhэн совхозуудай хүдэлмэришэдые, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдые материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдые hарын туршада тодорхойлжо, хэрэглэдэг болохо тушаа РСФСР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствэдэ даалгабари үгтөө. Тэрэшэлэн намарай ургамалнуудай баян ургаса абаха, тэрэнэй таряа ехээр хуряаха, гүрэндэ ехээр тушааха социалис мүрысөө автономито республикануудай, хизаар болон областьнуудай хоорондо дэлгэрүүлхэ талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ дурадхалнуудые оруулхаар тэрэ уялгалагдаа.

Намарай ургамалнуудай баян ургаса абаха, тэрэнэй тарилгые үргэдхэхэ талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, тэрэшэлэн РСФСР-эй Госпланда, «Росссельхозтехникэ» гэжэ Бүхэроссин нэгэдэлдэ, РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, Автомобильна транспортын болон РСФСР-эй шоссе харгын министерствэдэ тусхай даабари үгтөө.

Автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, хизаарай хүдөөгэй гүйсэдкомууд болон облгүйсэдкомууд, Архангельска, Астраханска, Вологодско, Калининградска, Новгородско, Псковско болон Томско облгүйсэдкомууд 1964 ондо намарай ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлжэ, тэрэнэй ехэ таряа хуряажа абаха хэмжээнүүдые хоёр hарын туршада колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлени бүхэнөөр, управленинүүдтэ—колхоз, совхоз бүридэ тодорхойлхо уялгатай. Эдэ хэмжээ ябуулганууд колхоз болон совхозуудай үйлэдбэриин түсэбтэ оруулагдаха зэргэтэй. Тиихэдээ намарай ургамалнуудые эгээн hайн ургамалай hүүлээр, hайса үтэгжүүлэгдэhэн, элдүүрилэгдэhэн полидо, hайн шанартай, нютагай эрхэ байдалда таараха сортын үрэhөөр тариха, мүн шэнэ газар, олон жэлэй ногооной тарилга хахалжа, тэрэнэй тарилгые үргэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Федерациин министерствэнүүд болон ведомствэнүүд, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, хизаарай хүдөөгэй гүйсэдкомууд болон облгүйсэдкомууд, тэрэшэлэн Архангельска, Астраханска, Вологодско, Калининградска, Новгородско, Псковско болон Томско облгүйсэдкомууд намарай ургамалнуудай тарилгын хойноhоо харууhалха хүдэлмэриин дүүргэлтэ тухай мэдээсэл 1963 оной майн 15-да, 1963 ондо намарай ургамалнуудые ургуулжа, таряа тушааhан, мүн 1964 ондо ургаса абахаар тарилга хэhэн тухайгаа 1963 оной октябриин 1-дэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ тоосохо уялгатай.

Бэрээнэй түмэр-бетон зүйлнүүдэй завод Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилгые, мүн республикын ондоо организацинуудые барилгын шухала хэрэгтэй материалнуудаар хангадаг. Жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн тус заводойхид технологёо нарижуулан hайжаруулжа, ехэ продукци бүтээн гаргажа эхилээ. Формовочно цехэй бетонщигууд хушалта хэдэг, досоогоо хүнды плитануудые гаргадаг болоо. Зураг дээрэ: шэнэ үйлэдбэри амжалтатай hайнаар шудалhан бетонщигууд (зүүн гарhаа) Д. Яковлев, А. Казаков, К. Хрупкина ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮД

***

Улаан-Үдын модоной завод. Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлэй туршада 25 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал, 3500 кубометр модон хайрсагууд даабариhаа гадуур бэлэдхэгдээ, 10 мянган кубометр модон ондоо экономическа районуудта эльгээгдээ. Энэ хугасаа соо ажалай бүтээсэ 6 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Түрүү хүдэлмэришэд Федор Яковлев, Игнат Хомогоров, Иван Манжулов, Степан Коробов, Тимофей Афанасьев, ашаа тээгшэд Инокентий Казаков, Александр Рогов, Василий Назимов болон бусад тус бүридөө долоон жэлэйнгээ даабариие дүүргэhэн байна.

Д. Аюшеев.

***

Шэлэй оньhожоруулагдаhан завод. Найман миллион дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилэн гаргаха социалис уялга болзорhоонь хоёр хоногоор уридшалан дүүргэгдэбэ. 370 вагон эрхим шанартай шэл жэлэй түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаа. Мастер Н. Н. Войлоковагай, машинист П. Ф. Фомин, шэл шанагша Д. П. Кияк гэгшэдэй халаан социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, жэлэй түсэбhөө гадуур 102 вагон шэл Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта эльгээбэ.

К. Исаков.

***

Сэлэнгын промышленно-үйлэдбэриин зоны эгээл томо предприяти болохо **Галуута нуурай шахтоуправлени** жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь 12 хоногоор урид дүүргээд, Эхэ орондоо шэнэ жэлэй бэлэг барихаар ажаллаба. Нүүрhэ малтагшад жэлэйнгээ түсэбhөө гадуур 187 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаба, 31 мянган тонно нүүрhэн түсэбhөө гадуур малтагдаа.

Р. Балданов.

***

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика. Коммунис ажалай предприяти гэhэн нэрэ солотой тус фабрикын сэмбэ нэхэгшэд эршэтэ ажалаараа суурхажа ябаhаар. Түсэбhөө гадуур —50 мянган метр сэмбэ—гэhэн бэлэгтэйгээр тэдэнэр шэнэ жэлые угтаа. Даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ, ганса эрхим шанартай продукци бүтээн гаргагшад эндэ олон. Тэдэнэй дундаhаа Н[illegible] — [illegible]инагай нэрэ нэрлэмээр. Энэ нүхэр үнгэрэгшэ жэлэй туршада дэлхэйн бүмбэрсэгые 2 дахин тойруулжа оройходо хүрэхэ утаhа ээрэhэн байна.

Сэмбэ нэхэгшэд Александра Сизых, Валентина Войлокова болон бусад ганса эрхим шанартай продукци тушаадаг болоhоор үнинэй.

Е. Горькова.

Шэнэ жэлдэ бүри баян ургаса абахын түлөө

1962 он Суулгын совхозой 3-дахи фермын кукурузашадта мартагдашагүй жэл байгаа. «Заокский» совхозой механизаторнуудай hайн hайхан үүсхэл дэмжэхэдээ, манай звеногойхид 307 га кукуруза, 20 га саахарай свёкло, 8 га тэжээлэй бобы, 33 га горохой талмайнуудhаа 21814 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй ургаса хуряажа, 2 мянган литр hү үгэдэг 764 үнеэдые жэлэй турша соо бардам хүрэхэ тэжээлээр хангахабди гэhэн уялга абаад, республикынгаа бүхы кукурузашадта хандаа бэлэйбди.

307 га газарай гектар бүриhөө 431 центнер, тэрэ тоодо 151 гектарай га бүриhөө 610 центнер буурсагтай кукуруза хуряагдаа. Энээниие ороohон дээрэ тооложо гаргахада гектарай 39,5 центнер болоно. Бүхыдөө звеногойхид 22173 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй ургаса абаа. Тиигэжэ звеногойхид хэлэhэн үгэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлээ.

1963 ондо нэгэ хэдэн гектар дээрэ барижа туршахын тулада арбаад центнер кукурузын ороohотой буурсагуудые энэ намарhаа хойшо дулаан байрада хатаагаабди. Магад манай Суулгада таараха үрэhэншье абтажа болохо аалам!?

Долоон жэлэй түсэбэй табадахи жэлдэ 350 га кукуруза, 150 га горох, 50 га тэжээлэй бобы, 10 га саахарай свёкло тарихаар хараалан хайбди. Тиихэдээ гектарай 500 центнерhээ бага бэшэ кукурузын ногоо буурсагтайгаар, гектарай 15 центнер горох, 12 центнер бобын ороohо, 150 центнер саахарай свёкло хуряажа абаха гэhэн уялга абанхайбди.

Энэмнай шангахан, харюусалгатай хэрэг. Хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ арга боломжо манда дүүрэн бии. Намар ургасая хуряажа абамсаараа, газараа хахалаабди. Мүнөө 5 трактораар поли дээрэ наг шэбхэ гаргажа байнабди. Энэ намартаа поли дээрэ 1000-гаад тонно шэбхэ гаргагдаа.

Н. Кондратюков,
кукурузашан.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

★ **Үдын совхозой (Хори)** 20 гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад декабриин hүүлшын үдэрнүүдэй нэгэндэ воскресник үнгэргэбэ. Эдэнэр совхозой 6-дахи отделениин малшадта хоёр трактор, хоёр автомашинаар малай тэжээл шэрээ. Хамтадаа 100 гаран центнер үбhэн, hолоомо шэрэгдэбэ. Мүн эдэнэрэй хүсөөр тугалай нэгэ байра дулаалагдаа.

★ **Лебяжиин модо** бэлэдхэлэй участогай (Баргажан) модошодой дунда Юрий Семенович Кириковэй ударидадаг бригада үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхадаг. Тус бригадын гэшүүд модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь hара урид дүүргээ hэн. Коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ солодо хүртэhэн эдэнэр үдэр хоногой үнгэрхэ бүри шэнэ амжалт[illegible] туйлажа, ажалайнгаа нэгэ ү[illegible]рые үдэшэдэг болонхой.

Хүгжэжэ байгаа тосхон

Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой Добуу-Ёнхор тосхондо hаяшаг б[illegible] радиошье, телефоншье байгаагүй юм. Харин м[illegible] хэн радиот[illegible] тэ[illegible] гүл абтажа эхил[illegible] телефоно[illegible] отделенидэ 50 гаран [illegible] Үдэш[illegible]ануудта түhалхаар [illegible] хилхэ тушаа [illegible] лээр амаржа ба[illegible] гоор hүүлэй [illegible] шагна[illegible] [illegible]ральн[illegible] гэрэл оруула[illegible] хилээ. [illegible] Фото[illegible] гэжэ [illegible]нь бата[illegible] бэшэнэ. [illegible]

ГОЛ МҮРЭНЭЙ, НУУРАЙ БУР ШОРОЙ ГАЗАР ҮТЭГЖҮҮЛГЭДЭ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

МИНСК. (ТАСС). Белоруссиин колхоз, совхозууд шаргын харгые хэрэглэн, хабарай тарилгын хэгдэхэ газар дээрэ түрүүшын хэдэ миллион тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргаад байна. Полиин үрэжэл дээшэлүүлхэ олон тоото арга боломжонууд хэрэглэгдэнэ. Минскын, Могилевско болон бусад областьнуудай хэдэ хэдэн ажахынууд нуурай, гол мүрэнэй, тогтоомол уhа сөөрэмэй оёорто тунаhан бур шоройе малтажа абадаг болоо. Тиихын тулада уhанай хүрэhэнэй hүүлээр колхознигууд мүльhыень малтажа хаяад, бур шоройе тэбхэр тэбхэрээр отолон абажа, поли дээрэ гаргана. Экскаваторнууд, погрузчигууд, тракторна шарга болон тэргэнүүд эндэ мүн лэ хэрэглэгдэдэг байна.

Бур шорой тэрэ зангаараа, мүн наг шэбхэтэй холигдоод, поли дээрэ гаргагдадаг юм.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ЗААБОЛ ДҮҮРГЭГДЭХЭ ЁҺОТОЙ

(Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зонын партийна конференциһээ)

Һая боложо үнгэрһэн Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зонын партийна нэгэдэхи конференци дээрэ үйлэдбэриин ажал ябуулгые шэнжэлхэ, бии байһан дутагдалнуудые элирүүлэн усадхаха, доторойнгоо арга боломжые дүүрэн һайнаар хэрэглэхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаа.

Загарайн, Хоринн, Яруунын аймагуудай промышленна предприятинуудые хүтэлбэрилхын тула шэнээр эмхидхэгдэһэн энэ зонын гол үйлэдбэринь ой модоной, модо болбосоруулгын промышленность болоно. Зонын промышленность ба транспортын, барилгын организацинуудай 34 предприятиин 11-ниинь модо бэлэдхэхэ, модо хюрөөдэхэ үйлэдбэритэй юм. Зонын үйлэдбэрилхэ бүхы валовой продукциин 85 процентнь модо бэлэдхэлэй промышленностьда тудана.

«КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүнгүүд болон промышленно-үйлэдбэриин зонын партийна организациин зорилгонууд» гэһэн элидхэл КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй бюрогой түрүүлэгшэ нүхэр **Возжаев** хэһэн байна. Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд ой модоной промышленностиин мүнөөнэй байдал ба хүгжэлтын саашанхи зорилгонууд тухай тогтон хэлэбэ. Арадай ажахые партийна талаар хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха, үйлэдбэриин шэнжэ баримталан шэнэдхэн хубилгаха ябадал промышленность, транспорт, барилгые улам саашань түргэнөөр хүгжөөлгэдэ нүлөө ехэтэй байха гэжэ конференци дээрэ тэмдэглэгдээ.

Пленумэй шиидхэбэриие хүтэлбэри болгон зонын промышленностиие хүгжөөхэ талаар ямар арга боломжын бии байһые элидхэлшэ, үгэ хэлэһэн делегадууд элирүүлэн харуулаа. Республика дотор бэлэдхэгдэхэ модоной 75 процентнь энэ зонын предприятинуудта хүртэнэ. Эндэ 9 леспромхоз, модоной хоёр комбинат хүдэлнэ. Гадна тус зоно ашагта малтамалнуудаар баян. Эндэмнай түмэрэй руда, перлит, известняк, доломит, гравий ехэ элбэг. Байгаалиин баялигуудые арад зоной аша туһада ашаглаха гээшэ нэн түрүүнэй хэрэг болоно. Тиихэтэеэ хамта машина бүтээлгын, горно, загаһанай промышленностиие, түмэр замай транспортын предприятинуудые, барилгын организацинуудые хүтэлбэрилгэ һайжаруулха тухай хэлсэгдэбэ.

— Һаяхан боложо үнгэрһэн партийна организацинуудай суглаанууд дээрэ ноябриин Пленумэй шиидхэбэриие коммунистнууд нэгэн дуугаар һайшаажа, арадай ажахые хүгжөөхэ талаар һанамжа, дурадхалнуудаа зүбшэн хэлсэһэн, арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхэ хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна,—гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Зонын зарим предприятинууд, тодорхойлон нэрлэбэл, Хандагатайн, Хүртэйн, Хандагайн леспромхозууд, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин болон бусад предприятинууд гүрэнэй түсэб амжалтатай һайнаар дүүргэнэ. Түрүү леспромхозууд модошодой ажалые зүбөөр эмхидхэһэнэй, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэһэнэй, шэнэ технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар шэнэ шэнэ амжалта туйлана.

Гүрэнэй түсэбые заатагүй дүүргэхын тула хүсэ шадалаа дүүрэн элсүүлээгүй, үйлэдбэриингөө арга боломжые хэрэглэжэ шададаггүй предприятинууд зоно дотор бии байһаар. Жэшээлхэдэ, Худанай, Шулуутайн, Хүрьбын леспромхозууд ажалаа нэгэ жэгдээр ябуулжа, гүрэнэй түсэбые саг болзор соонь дүүргэжэ үрдинэгүй. Эдэ предприятинууд удаахан саг соо гээгдэлһээ гаранагүй, дутагдалнуудаа усадхаагүй байһаар. Тиимэһээ саашадаа промышленностиин хүтэлбэриие һайжаруулха, арадай ажахын һалбари бүхэниие амжалтатай һайнаар хүгжөөхын, үйлэдбэриин шэнжэ баримталан ажахые хүтэлбэрилхэ гэһэн шиидхэбэри тон ехэ удха шанартай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, ноябриин Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор ажахые хүгжөөхэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн делегадууд ноябриин Пленумэй шиидхэбэриие һайшааха зуураа, тэрэниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула ямар хэмжээ ябуулга хараалха шухала байһан тухай тогтон хэлээ.

— Партиин XXII съездһээ хойшо үнгэрһэн саг соо манай леспромхозойхид эмхидхэлэй техническэ хэдэн хэмжээ ябуулга хараалаад, бэелүүлжэ байна,—гэжэ Хандагатайн леспромхозой директор нүхэр **Тугутов** тэмдэглээ. Модо шэрэлгэ, бэлэдхэлгэ дээрэ шэнэ, түрүү арга, дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Энээнэй ашаар үнгэрэгшэ жэлэй туршада 500 мянган кубометрэй орондо 520 мянган кубометр модон бэлэдхэгдээ, түсэбһөө гадуур 300 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргагдаа. Модошодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ олон түрүүшүүл шалгаран гараа. Бага комплексно бригадануудые даагшанар Алексей Кудряшев, Василий Спиридонов, мүн Павел Мизерныи даадаг модо ашагшадай бригада, модо отологшо, Социалис Ажалай Герой Костромин болон бусад эршэтэ ажалаараа суурхажа ябана.

Ноябриин Пленумэй шиидхэбэреэр зоригжоһон модошод долоон жэлэй табадахи жэлэй туршада бүри ехэ амжалта туйлаха, гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа элсүүлхээр бэлэн гэжэ нүхэр **Тугутов** конференциин делегадуудые найдуулба.

Түмэр замай Горхон станциин партийна организациин делегат нүхэр **Неродов** ажахые партийна талаар хүтэлбэрилгэ эрид һайжаруулха тон зүб шиидхэбэри партимнай саг соогоо баталан абаба гэжэ тэмдэглээ. Станциин коллективэй урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар ямар ажал хэгдэжэ байһан тухай хэлэхэ зуураа, түмэр замай вагонуудые зүбөөр ашаглаха, удаан саг соо миин байлгаха ушар усадхаха хэрэгтэй гэжэ тэрэ зааһан байна.

Ой модоной промышленностиие һайнаар хүгжөөхын тула байгаалиин баялиг хамгаалха, зүбөөр хэрэглэхэ асуудалда анхарал хандуулһан делегат нүхэр **Бредис** (модоной һургуули) леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые шангаар шүүмжэлбэ.

Хандагайн леспромхозой партийна организациин делегат нүхэр **Бодонов** леспромхозуудай доодо складуудай ажалые оньһожоруулха асуудалда онсо анхарал хандуулха шухала тухай тогтон хэлээ.

Делегадууд Ильхиин автозаһабарилгын заводой директор **Калиниченко**, Хүрьбын леспромхозой партийна организациин секретарь **Григорьев**, Шулуутайн леспромхозой партийна организациин секретарь **Халтурин**, Загарайн модоной комбинадай партбюрогой секретарь **Силин** болон бусад партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэри һайшааһан тухайгаа мэдүүлээд, өөһэдынгөө предприятинуудай ажал хэрэгүүд, саашанхи зорилгонууд ба тэдэниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула юу хэхэ тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ.

Партиин обкомой бюрогой гэшүүн, ниитын гуримые хамгаалгын министр **Д. Д. Эрдыниев**, обкомой промышленность болон транспортын таһагые даагша **Ц. Б. Эрдынеев** конференцидэ хабаадалсаа.

Конференци зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа тусхай тогтоол батлан абаа, промышленно-үйлэдбэриин зонын партийна комитет ба шалгалтын комисси һунгаа.

Эмхидхэлэй пленум дээрэ парткомой бюро һунгагдаа. Загарайн промышленно-үйлэдбэриин зонын партийна комитедэй секретаряар нүхэр **В. К. Возжаев**, секретариин орлогшодоор нүхэд **А. К. Родионов**, **Н. Ш. Очиров** һунгагдаба.

В. НАСТОБУРСКИЙ.

Комсомолой гэшүүн Алексей Машанов Үдын МТМ-дэ токарёор хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Машанов ...раа шалгаржа коммунис ажалай ударнигай хүндэт... хүртэнхэй. Алексей хүбүүн заһабарилгын үедэ үд... ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: Алексей ...

А. МАН...

Мүнөөдэрэй шухала асуудалнуудай...

Үрэһэ сэбэрлэлг... удааруулжа боло...

«Муу үрэһэнһөө мүртэй ургаса абахагүйш» гэжэ таряашан зон дэмы хэлсэдэггүй байгаа. Тиимэһээ эгээл шэлэмэл һайн, аржагар томо оороһыень илгажа, үрэһэ хүрэнгэдөө үлөөгөөд, тон нарин нягтаар хадагалдаг һэн бшуу.

Үнэхөөрөө нэгэдэхи классай эрхим сортын үрэһөөр тариһан газарай ургаса хоёрдохи, гурбадахи классайхида орходоо га бүриин 2—4 центнерээр дээшээ байдаг гэжэ түрүү дүй дүршэл элитээр харуулна. Харин тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр тариһан газарай ургаса 50 процентээр доошоо байна бшуу.

Энээниие һайн мэдэжэ байгаад, республикын олонхи колхоз, совхозууд ехэнхидээ тарилгын шанарта хүсэд хүргэгдөөгүй үрэһөөр таридаг зандаа. Энэ тон ехэ алдуу, дутагдал гэжэ тоолохо хэрэгтэй.

Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ хабар Хориин нютагай үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта бүхыдөө таригдаһан үрэһэнэйнь 81 процент тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, хүсэд сэбэрлэгдээшьегүй байшоо.

Үрэһэнэй шанарһаа ургасын хэды ехээр дулдыдадаг байһаниие нэгэ иимэ жэшээ дээрэһээ харуулмаар. Нёдондо Тарбагатайн колхозууд гол түлэб һайн шанартай, хүсэд сэбэрлэгдэһэн үрэһөөр таржа, га бүриһөө 12,8 центнер ургаса абаа. Харин Загарайн ажахынуудта бүхы оооһо таряанайнь 81 процент тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр таригдаһан байжа, гектарай оройдоол 8,1 центнер ургаса хуряагдаа ха юм. Үнэндөө эдэ хоёр нютагнай газарайнгаа хүрьһэнэй шанараар, уларилайнгаашье талаар адлирхуу байдалтай.

Бүхы оооһото ургамалнуудай үрэһые амбаарта хааһанай һүүлээр һарын болзорһоо хожомдонгүй, тэрэнэй тарилгын шанарые шалгажа үзэхэ гэһэн шанга эрилтэ табигдадаг гээшэ. Тиигэбэшье, республикын олонхи ажахынууд энээниие уратша абадаггүй гэхэ гү, али үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри ехээр унжагайруулдаг. Мүнөө январиин 1-нэй мэдээгээр, хааагдаһан 1334 мянган центнер оооһото, бобово ургамалнуудай үрэһэнэй оройдоол 697 мянган центнерынь гэхэ гү, али 52 процентнь шалгагдаһан нэрэтэй. Үнэндөө энэ бүхы үрэһэ хүрэнгэ үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 1 болотор хүсэд шалгагдажа дүүрэһэн байха ёһотой һэн. Тиигээдшье шалгагдаһан үрэһэнэй аяар 80 гаран процентнь тарилгын шанарта х... центнь хүсэд сэб... холисотой байба... нэй, Зэдын, С... Яруунын ажахыну... үрэһэ хааһан аад,... хын тула юушье х... шанартай үрэһэнии... хэдээ дороһоо хал... муудажа захалаа.... калиин, Кабанскын совхозуудта үрэһэ... шиигтэй нойтон ба... лажа, гутажа эхи... мэдэһээр 20 процен... тэй тарян үбэлэй... муудажа, ургаха ш...

Тиимэһээ шиигт... холисотой үрэһые... хеэрэлгээр сэбэрлэ... тон шухала. Респу... тиимэ машина,... олон. Хэрбээ тэдэн... лэн, бүтээсэ ехэтэ... һаа, мүнөө бүхы... сэбэрлэжэ үни дү... Теэд тэдэ машина... ашаглагдана, иланг... халаанда хүдэлгэх... оролдоногүй. Таря... хеэрэлгэнүүд ходо... Мухар-Шэбэрэй к... үрэһэндэ хааһан т... доол 45 процент... наагаа амаршоо.... колхозойхид декабри... шо оройдоол 500 ц... бэрлээ. Үнэндөө тус... таряа арилгадаг 4... шина, түхеэрэлгэн... тус тустаа 200 цен... лэхэ нормотой аад,... центнер гаргана.

Хүрэнгын оооһо... хадагалжа, шанары... Республикын аж... 542 мянган центнер... задагай һарабша, с... хинь миил сагаан... байна. Зэдын, Муха... риин колхоз, совхоз... һэ хүрэнгын 55—8... рээ хушалтагүй, хү... дажа хэбтэнэ.

Үрэһэ һайнаар... рилгын шанарта... рэнээ зүбөөр хадага... тай хэмжээ абаха с... шанартай үрэһэн—... үндэһэн» гэжэ марта...

Республикын үр... лаборат...

ПАРТИИН ХАРААЛҺАН ЗОРИЛГОНУУДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭЭР БЭЛЭМДИ

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй һүүлээр декабрь соо ВЛКСМ-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленум зарлагдажа, тэндэ комсомолой органуудые үйлэдбэриин шэнжэ баримталан байгуулха тухай шиидхэбэри абтаһан байна. Тус шиидхэбэриием бэелүүлхэ зорилготойгоор ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой пленум үсэгэлдэр зарлагдаба. Пленумдэ хабаадаһан хэдэн нүхэдтэй манай корреспондент уулзажа, хүдөөгэй залуушуулай ажал хэрэг тухай хөөрөөнүүдыень бэшэжэ абаһан байна.

Алексей ХАРТУЕВ (Хори):

— Нютагаймнай залуушуул КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые баяр баясхалантайгаар угтаба.

Партиингаа ЦК-гай ноябриин Пленумэй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон совхозуудаймнай залуушуул энэ жэлдэ ажалай эрхим бэлэгүүдые асархаар бэлэн.

Залуушуул болон комсомолшуудаймнай дунда коммунис ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, нютаг зондоо хүндэтэй болоһон нүхэд олон юм. Жэшээлхэдэ, Анаагай совхозой табадахи фермын һаалишан Софья Ширапова үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран литр һү һаагаа. Тиихэдэ һаалишан Вера Зундуева КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ халан орожо, тус Пленумэй хүдэлмэрилжэ байха үедэ жэлэйнгээ уялга дүүргэһэн юм.

Кукурузашаднай мүн лэ һайн амжалта туйлаа. Анаагай, Чисаанын совхозой кукурузашад нүхэд П. Лосев, В. Ринчиндоржиев гэгшэд мүнөө полинууд дээрэ наг шэбхэ тараажа байнад.

Малшадай эгээл харюусалгатай хаһа ерэбэ. Түл абалга эхилээ. Комсомолой комитедүүд эрхим нүхэдөө фермэ, гүүртэнүүдтэ эльгээнэ. Жэшээнь, Хэжэнгын совхозой табадахи фермын комсомолой организациин секретарь Алексей Белобородов эдэбхи гаргажа, хонишоноор ошоо. Мүнөө 60 тухай комсомолшууд хонишодоор, сакманщигуудаар ошонхой.

ВЛКСМ-эй ЦК «комсомольско прожекторые» дээрэ дэмжээ. Тэрэ хадаа партийно-гүрэнэй хиналтын комиссинуудай ёһото туһалагшань болохол. Тиимэһээ манай комсомолшууд «комсомольско прожекторнүүдые» эмхидхэнэ. Анаагай совхоздо бии болоһон «прожектор» илангаяа һайнаар ажаллана. Тэрэ ажахынгаа ашаглагдаагүй арга боломжонуудые элирүүлнэ, дутуу дунданuудые дары усадхахын түлөө һайнаар оролдоно.

граммаар нэмээжэ гүрэндэ худалдаһан юм. Тус колхозой залуу малшад долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 111 процентээр дүүргээ. Энэ колхозой комсомолой организаци ВЛКСМ-эй обкомой ба Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын дамжуулгын вымпелдэ хүртэһэн байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой залуу хонишон Ким Базаров, Вера Хаптагаева, Екатерина Патархеева ба бусад тон һайн амжалтануудтайгаар ажахын тоосоото жэл дүүргээ.

Мүн Кировэй нэрэмжэтэ колхозой залуу һаалишад С. Арзухаева, С. Нагаслаева гэгшэдэй нэрэнүүд нютагтаа мэдээжэ. Эдэ нүхэд жэлэйнгээ уялгануудые дабан гараа.

Долоон жэлэй табадахи жэлдэ манай залуу малшад шэнэ амжалтануудые туйлахаар зэһэнхэй.

Бүхы колхозуудай комсомолшууд-залуушуулай 70—80 процентнь ажахынуудай гол һалбари болохо—мал ажал дээрэ ажаллана. Залуушуул ниитын адуу малые хоролтогүйгөөр үбэлжүүлхэ зорилго урдаа табяад, ажалдаа түрүү малшадай дүй дүршэлые эдэбхитэйгээр хэрэглэнэ. Үбһэ хоол нарин нягтаар гаргашалхые оролдоно, тэрэниие анхаралтайгаар буйлуулан малнуудтаа үгэнэ. Хүшэ тамираар муу малнууд бусадһаа илгагдан тэжээгдэнэ.

Мүнөө нютагай залуу хонишод шэнэ жэлэй түрүүшын түлнүүдые абажа эхилээ. Түл абалгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ гол шухала зорилгоёо тэдэнэр булта һайнаар ойлгоно.

Цырендоржи ДЫМБРЫЛОВ (Яруна):

— Бидэнэр КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дэмжэн угтаад, ажалайнгаа эршые бүрил зангидуулхые оролдонобди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ яһалал һайнаар ажаллаабди даа. Тэрэниие манай ВЛКСМ-эй обкомой ба Буряадай Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн ушар гэршэлнэ.

Ажалай эрхим дүн харуулһан залуу нүхэдэйнгөө нэрэнүүдые дурдаха дуран хүрэнэ. Нарһатын совхозой түрүү тугалшад Галина Воробьева Клава Фомина хоёр 300 гаран тугалнуудые харууһалжа, толгой бүхэнэйнь сүүдхэ бүриин шэгнүүр 850—1100 граммаар нэмээжэ шадаа.

Үргэн тэнюун Яруна нютагай совхоз, колхозуудай залуушуул политическэ кружогууд болон семинарнууд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудтай танилсаад, хэхэ ажал хүдэлмэри тухайгаа тодорхойгоор хөөрэлдэнэд.

Комсомол-залуушуулай хүсөөр 4200 толгой тугалнуудые түлжүүлхэ, 2180 буруудые шахан таргалуулаад, тушааха гэһэн уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээбди.

«Коммунизм» ба «Дружба» колхозой залуу һаалишад Роза Панзатова, Цыбандари Митыпова, Вера Базирова, Сэсэгма Батуева гэгшэд абаһан түсэб, уялгануудаа дүүргэжэ, ёһотойл замай залууршад болонхой.

Нёдондо жэл Эгэтын дунда һургуули дүүргэгшэд һаалиин гүүртэ даажа абаһан юм. Тэдэнэр эбтэй эетэйгээр хүдэлхынгөө хажуугаар, бултаараа институдта заочноор һуранад.

Һаяар Нарһата тосхондо ажалай түрүүшүүлэй баал болохо. Тэрээндэ 200 гаран залуушуул уригданхай.

Олон хүбүүд, басагад комсомолой гэшүүндэ орохо мэдүүлгэнүүдые үгэнэд. Жэшээлхэдэ, Нарһатын совхозой залуу хүдэлмэришэд Байбородина Курбетаева хоёр комсомолой гэшүүндэ абтахатайгаа сасуу, сакманщигуудаар хүдэлхэеэ һайн дураараа ошоо.

С. Цырендоржиев.

Владимир ГАЛСАНОВ (Аха):

— Холын Аха нютагай залуу малшад долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлые һайн амжалтануудаар үдэшөө.

Үнгэрһэн жэлэй ажалай үрэ дүнгүүд тухай богонихоноор хэлэхэ болоо һаа иимэ:

Ахын хүдөө ажахын томохон ...тельнүүдэй нэгэн «Улаан...а» колхозой залуушуул һай...о ажаллаа һэн. Залуу мал... Н. Пастыков, Ф. Хайда... В. Урбаев, Ш-Н. Гармаев ...үедэ олон эбэртэ мал... һайнаар адуулжа, тол...йнь амидын шэгнүү...ээр 68—70 кило-

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын нооһо ээрэлгын цехтэ арбан дүрбэн жэл соо хүдэлжэ ябаһан Вера Калистратовна Радионова пальтогой сэмбэ халаан соогоо 25 метрэй орондо 28 метр хүрэтэр ээрэдэг. Тэрэ үдэрэйнгөө нормо хододоо 105—110 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Зураг дээрэ: коммунис ажалай ударник В. Радионова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

Предприяти бүхэндэ арга боломжо бии

Промышленностьда техническэ дэбжэлтэ туйлан, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум онсо анхарал хандуулһан байна. «Техническэ дэбжэлтэ туйлалгые шууд түргэдхэжэ, арадайнгаа ажахыда эрдэм, техникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглээл һаа, манай орондо коммунис общество байгуулгын Программые амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха байнабди» гэжэ нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Промышленна предприятинуудта техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгэй хангалтагүй байһан ушар Пленум дээрэ ехээр шүүмжэлэгдэһэн байна. Зарим предприятинуудта хуушарһан түхэлэй, бүтээсэ багатай машина, түхеэрэлгэнүүд гаргагдажа, түрүү технологи, эрхим дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэгдэһэн байгаа. Тус Пленумэй шиидхэбэри промышленна предприятинуудай бодото байдалые наринаар хинан шалгажа, үйлэдбэриинь арга боломжо зүбөөр хэрэглэхые шэнээр байгуулагдаһан зононуудай ...йна ...дүүдые, парт... уялгална. ... ноябриин ...эһэн гол асуудалнуудаар манай республикын промышленностиие бүхы дээрэнь абаад хараха болоо һаа, хүгжэлтэнь яһала ехэ. Долоон жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэл соо промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн аяар 36 процентээр дээшэлһэн байна. Продукци үйлэдбэрилгэнь ингэжэ жэл соо дунда зэргээр 9 процентээр ургаһан болоно. Энэ үе соо республика доторнай 20 гаран шэнэ предприяти баригдаһан, тэрэ тоодо Татауровска хирпиисын завод, стандартна гэрнүүдые гаргаха Онохойн комбинадай түрүүшын ээлжээн, Хяагтын трикотажна фабрика болон бусад оролсоно.

Мүн энэ үе соо промышленностьдамнай электротехническэ шэнэ һалбари бии болоо. «Электромашина», «Буряткабель», «Теплоавтоматика» гэжэ заводууд тэрэнэй тоодо ороно. Дурсагдагша предприятинуудай бүтээдэг электродвигатель, автокран, паровой котёлнуудай ууралай даралта хэмжэхэ орёо нарин приборнууд, кабель орёохо машинанууд оронойнмнай олохон экономическа районуудта эльгээгдэжэ захалаа.

Долоон жэлэй урда тээ ашаглагдажа байһан хуушан предприятинуудта техническэ шэнэдхэлгын ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Жэшээнь, Улаан-Үдын сэмбын фабрика дайнай үедэ байгуулагдаһан гээшэ. Бүхы техническэ түхеэрэлгэнүүдынь бүтээсэ багатай, хуушан байһан, үйлэдбэрилэн гаргадаг продукцинь юрын лэ барбагар шэрүүн сэмбэ байһан. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада эндэ техническэ дэбжэлтын талаар тон ехэ юумэ хэгдээ. Фабрикын хүдэлмэришэд бүхы цехүүдэйнгээ түхеэрэлгэ мүнөө үеын шэнэ, бүтээсэ ехэтэй станогуудаар һэлгээ. Хэдэн олон автомат станогууд тодхогдонхой. Ингэжэ тус коллектив үйлэдбэриингөө талмайе үргэдхэнгүйгөөр, ажалайнгаа бүтээсые хэды дахин дээшэлүүлээ, продукциингаа шанарые үндэһөөрнь хубилгаа.

Баһал иимэрхүү жэшээнүүдые шэлэй заводой үйлэдбэри дээрэһээ харуулжа болохо. Энэ заводой хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө арга боломжо үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэдэгэйнгээ ашаар 1965 ондо хараалагдаһан үйлэдбэриингөө хэмжээндэ 1962 ондо хүрөө. Эндэ гол түлэб түрүү технологи, шэнэ техникэ үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар хүдэлмэришэдэй тоо үсөөрүүлжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ шадаа. Урдань түлеэ түлижэ шэл хайлуулдаг байхадань, 80 хүдэлмэришэд сүүдхэ соо 500 кубометрһээ дээшэ түлеэ хахалдаг һэн. Мүнөө эндэ газостанци табигдажа, түлеэ хахалдаг тэдэ олон хүдэлмэришэд хүндэ ажалһаа сүлөөлэгдэнхэй. Мүн заводой үйлэдбэридэ хори шахуу оньһожоруулагдамал поточно лини ашаглагдаһан байна.

Үйлэдбэриин техническэ баазаар һайн паровозо-вагонно завод, мяха-консервын комбинат болон бусад предприятинуудта уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэнхэй. Уралан нарижуулагшадай тоо жэлһээ жэлдэ олошоржо, аша үрэ ехэтэй дурадхалнуудые оруулна. Хандагатайн леспромхозой слесарь Домас Вержинтас, Зэдын комбинадай слесарь Буда Аюров, ПВЗ-гэй технолог Виктор Пустовалов болон бусадай нэрэ мэдээжэ болонхой.

Ингэжэ республикымнай промышленностиин оло мянган хүдэлмэришэд үйлэдбэридөө байһан бүхы арга боломжые зүбөөр хэрэглэхын түлөө шангаар тэмсэжэ, продукци үйлэдбэрилхэ 1962 онойнгоо түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Тиигэжэ жэлэйнгээ даабариһаа гадуур хэдэн миллион түхэригэй эд бараа, түхеэрэлгэ бүтээн гаргаһан байна.

Үйлэдбэриин арга боломжо хэрэглэхэ талаар бүхы дээрээ зарим тэды иимэ амжалта туйлагдабашье, үшөөл горитой дутагдалнууд бии гээшэ. Эгээл гол дутагдалнуудай нэгэн юуб гэхэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд саг болзор соогоо дүүргэгдэнэгүй. Энээн дээрэһээ боложо, үнгэрөөшэ жэлдэ олохон предприяти продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй. Тиигэжэ гээгдэлдэ ороһон предприятинуудай тоодо хэдэн леспромхоз, станок бүтээдэг Селендумын завод, Хяагтын трикотажна фабрика оролсоно.

Хэнэйшье мэдэһээр, удаан саг соо ажалай бүтээсын дээшэлүүлэгдэнгүй байхада салин хүлһэнэй жаса хэмһээ үлүүгээр гаргашалагдана. Мүн үйлэдбэриин арга боломжонуудай хүсэд һайнаар хэрэглэгдэдэггүй дээрэһээ продукциин өөрын үнэ хямдарнагүй, мүн олзо доход оруулха түсэб муугаар дүүргэгдэнэ. Һүүлэй үедэ модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудта продукциин өөрынь үнэ дээгүүр гараа. Тиигэжэ модо бэлэдхэлэй промышленность бүхы дээрээ 500 мянга гаран түхэриг мүнгэ хэмһээ үлүүгээр гаргашалһан байна.

Ямар шалтагаан дээрэһээ эдэ предприятинууд гээгдэлдэ орожо, гүрэнэй түсэбые дүүргэлгэдэ һаад ушаруулнаб гэхэдэ, нэн **түрүүн ажалай эмхид**хэл һула, үйлэдб... технологи ба ... муугаар хэрэгл... хэлэхэ хэрэгтэй. ...до бэлэдхэлэй ...стьда отологдоһо... зандань шэрэхэ,... нуудта ехэ багса... түрүү арганууд ... лэгдэнэ. Энээн д...жо, хэдэн леспро... рүүшүүлһээ хол... байха юм. Энэ ар... Хүрбын леспромх... дабаритайгаар х... гаа һаа, жэл соо... түхэригэй арьбал... лабтай.

Партиин ЦК-га... Пленум үйлэдбэр... баримталан пар... бэрилгые шэнэдх... зуураа, промыш... приятинуудай үй... хы арга боломжо ... лэхэ талаар тон е... биба. Тиимэһээ м... лика дотор ба... промышленна үйл... нонуудай партком... жэлэй табадахи ... донойхиһоо бүри ... туйлаха зорилгоо... хэмжээ ябуулга... раалжа, тэдэнэ... дүүргэхын түлөө ... бүхэнэй хүдэлмэ... тийна организац... шадалые элсүүлх...

М. КА...

парти... промы... транспорт... **даагшы...**

...УЛИ, ТҮРЭЛХИД АДЛИ ХАРЮУСАЛГАТАЙ

...ргаха, ком-
...үмүүжүүлхэ
...ба багшана-
...догынь лаб-
...та түрэлхид,
...уув анхара-
...ань багшын
...байдаг, бай-
... Зарим га-
...тын зүгһөө,
..., Соведэй
...профсоюзай
...й ударидахы
...микрорайон
...совхозой уда-
...ой зүблэлэй
...һургуули ту-
...аа зободог,
...дэнь ходо ха-
...шанарай зүб-
...тэ) һуулса-
...хүмүүжэл ту-
...өөрэлдөө хэдэг
...лсалай ба хү-
...мэри эршэм-
...бадаг ха юм.

...ээ һургуули-
...элгын хүдэл-
...жэшээтэйгээр
...гэхэдэ, баг-
...соогоо, заа-
...хүмүүжэлэй
...н ябуулхаһаа
...лгын час гэжэ
...дэг, һурагша-
...игинформаци,
...гэхэ мэтэ олон
...гын хэмжээ
...эмхидхэдэг юм.
...ануд зарим
...лтагүйгөөр, ха-
...ргэгдэдэг бай-
...түрүүндэ баг-
...ү, али багшын
...ули дүүргэжэ
...унис хүмүүжэ-
...һурагшадай
...асуудалаар ду-
...тэй, дүй дүр-
...радаг дээрэ-
...дээ бололсодог

...хибүүдые ком-
...үмүүжүүлхэ хэ-
...айдалай тон ехэ
...гынь элитэ бэ-
...гэхэдэ, һураг-
...часай 5—6 ча-
...байжа үнгэргэ-
...соогоо класһаа
...ануудта хабаа-
...гшэ сагаа гэр
...олониитын дун-
...ха юм даа. Энэ
...хүмүүжүүлхэдэ
...үүргэдэг гээшэ
...байдалай һайн
...шыхан хүүгэдэй
...мүүжэхэнь дам-
...э һургуулиин на-
...лида үшөө ороо-
...аха нүхэдэйнь
...н жэшээ харуул-
...ажалдаа шударгы бэрхэ, журам заршамтай байгаа һаа, ургажа ябаһан эдир наһатанай һажаахань элитэ ха юм. Хэрбээ архидаха, наншалдаха, аманда орохысоо хараалдаха, хэрэлдэхэ, олониитын зөөридэ хайша хэрэгээр хандаха, ажал хүдэлмэридөө хойшо таталдаха гэхэ мэтээр мүнөө үеын ёһо журамда огто таарахагүй абари зан гаргагшадые харахадаа, үхибүүдэй оюун бодолдо муу нүлөөн халдаха бшуу. Заримдаа бишыхан хүүгэдээ хүгшэн аба эжынь, өөһэдөөшье мэдэнгүй муу юумэндэ һургахаяа һанадаг юм. Үхибүүгээ эрхэлүүлээбди гээд, айлшанай духаряаһаа амасуулдагшье ушар бии. Хүбүүмни ууҗархибал, уршынашьегүйл, бэрхэ,—гэжэ һуудаг ушар ганса нэгэ харагдагша һэн. Энэ мэтээр бишыхан хүүгэдые бодолгүйгөөр эрхэлүүлхэдэ, эсэстээ тэрэнэй арюун замые хиртээдэг байна бшуу. Тиимэһээ үхибүүдые тойрон байгаа оршон байдалыень үнэхөөрөө һайн, мүнөө манай партиин табидаг эрилтые, зорилгые хангамаар байлгаха шухала болоно. Гурим журам эбдэхэ ябадалые усадхахын тула милициһээ гадна, мүн арадай дружинынхидай тэмсэдэг болоһониинь һайн үрэ харуулжа байна. Дружинынхидай хүдэлмэреэ һайнаар ябуулдаг газарта гурим бусын элдэб ааша гаргагшад үсөөржэ, үгы болоҗо байһаниинь һайшаалтай. Энэмнай дороһоо үдэжэ ябагшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туһалалсана ха юм. Иимэ һайн һайхан хэрэгтэ хүн зон олоороо хабаадажа, нютаг нютагтаа, тосхон бүхэндөө олоной гурим ёһо эбдэгшэдые огтолон усадхабал, коммунизмда ороход харгымнай сэбэрлэгдэжэл байхань дамжаггүй бээ.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һургуули түрэлхид хоёрой нэн түрүүн харюусалгатай байдагынь лабтай. Эдэ хоёр хамтынгаа зорилгын хангалтатай бүтэхын тула саг үргэлжэ нягта холбоотой, бэе бэедээ туһалдаг, дутуу дундаяа тэмдэглэлсэдэг, нэгэн үгэтэй ба үүсхэлтэй байха ёһотой. Хараад үзэхэдэ, хоёр талаһаа дутуу дунда ябадалнууд үзэгдэдэг юм. Жэшээнь, һургуулиин зүгһөө түрэлхидэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар табигдадаг гэхэдэ алдуугүй бэзэ. Суглаан, лекци, элидхэл, хөөрэлдөөн, вечер гэхэ мэтэ үсөөнөөр, заримдаа муушагаар үнгэргэгдэдэг. Түрэлхидэй лектори гэжэ байдаг байһан аад, тэрэньшье болишонхой шахуу. Зарим түрэлхид үхибүүдые хүмүүжүүлгэ гансал багшанарай хэрэг гэжэ һанадаг.

Үхибүүд гээшэмнай манай ерээдүйн жаргал гээд хэлэдэг ха юмбибди. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ эмхи зургаануудай, ажахынуудай ударидагшад халуунаар хабаадалсаха, харюусалсаха ёһотой гээд, урда бэшэһэн нүхэдэй тэмдэглээшэ тон зүб. Нээрээшье колхоз, совхозуудай гү, али бусадшье ажахынуудай ударидагшад үхибүүдые хүмүүжүүлхэ асуудал хэрэгсээдэггүй. Илангаяа мүнөө, һургуулиие үйлэдбэритэй холбохо, арадай гэгээрэлые хубилган хүгжөөхэ хуулиин бэелүүлэгдэжэ байһан үедэ, дунда һургуулинуудһай үйлэдбэриин һуралсалтай, 11 жэлэй политехническэ һургуули болобо ха юм. Һурагшаднай ажал хэхэ айхабтар дуратай, дүршэл абахаяа колхоз, совхозой бригада, фермэдэ ошожо хүдэлдэг болонхой. Теэд, тэндэ ошоходонь хүмүүжүүлхэ, ажалай дүршэл олгохо гэжэ һанадаггүй, харин хүдэлмэри хэхэ нэмэри хүсэн ерэбэ, ехээр лэ юумэ хүүлэжэ абаха гэжэ һанаха ушар байдаг. Һурагшадай дүршэл шадабари олохо ажалые хүмүүжүүлгын асуудалтай нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ шухала.

Н. НАМСАРАЕВ,
РСФСР-эй габьяата багша.

Хүн бүхэн хүмүүжүүлгэдэ хабаадаг

1962 оной ноябриин 18-да «Үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ булта эдэбхитэйгээр хабазая!» гэһэн тон һайшаалтай, хүн бүхэндэ тон шухала удхатай бэшэг толилогдоо.

Тус бэшэгые уншаад байхадаа, бидэнэр, эхэ, эсэгэнэр, ахамад нүхэд залуу үетэниие зүбөөр хүмүүжүүлгэдэ ехэ харюусалгатай байһанаа һайса мэдэрхэ ушартай болонобди. Нээрээшье һанаад үзэхэдэ, хүмүүжүүлгэдэ анхаралаа табидаггүй, үнгэржэ ерэхэдээ ажалай журам эбдэдэг, ажалһаа залхуурдаг, архи уудаг, хамтын зөөридэ гар хүрэдэг хүнүүд яһала үзэгдэдэг байна. Иимэ заримашуул өөһэдынгөө, хүнэйшье үхибүүдые зүб мүрөөр, коммунис ёһоор хүмүүжүүлжэ шадахагүй бшуу. Гадна иимэ дутагдалтай хүнүүд үхибүүдтэ, залуушуулда муу нүлөө үзүүлдэгынь мэдээжэ.

Хото городоор, хүдөө нютагуудаар, газаа гэртэ, хаанашье ябахадаа, бидэнэр, ахамад хүн зон, үхибүүдэй, залуушуулай элдэб таагүй ааша гаргахадань «хэрэглэдэггүй», ойлгоошогүй болоод, муу аашыень һайшааһандал гарадаг байһамнай гэмшэлтэй. Зарим үхибүүдэй наһатайшуулые наадалжа гү, али заримашуулай үхибүүнэй нааданхайе буляажа байхада, ондоогоор хэлэбэл, үхибүүнэй буруу замда тон түрүүлэн орожо байхада хорёо, заабарилаагүй аад лэ, һүүлэй һүүлдэ, ямар нэгэн үхибүүнэй ёһотой хулиганаан болошоһон хойно заһаруулха тухай хашхаралдадаг байнабди. Түрүүшээр таагүй багахан аашануудые гаргажа ябахадаа захадуулаагүй зарим үхибүүд бүри «хүхижэ», саашадаа дура зоргоороо аашалдаг, тиигэһээр ябатараа тонуул дээрмэшье хэдэг гээшэ ааб даа.

Үхибүүдые, залуушуулые элдэр һайнаар хүмүүжүүлхэ талаар манай буряад зоной дунда һайшаалтай зүйлнүүд урдань байһан юм. Жэшээлбэл, маанадай 8—10 наһатайдаа мал адуулжа ябаха үедэ эхэ, эсэгэнэрнай һайн һайханаар ябагты гэжэ хододоо заабарилагша һэн. Хүнэй урдаһаа муу үгэ бү хэлэгты, тамхи бү татагты, наһажаал хүнүүдтэй уулзахадаа зохид зулгыгаар мэндэшэлжэ, харгы гаргажа үгэгты, наһатай хүнүүдэй ябахада али болохо аргаар туһа хүргэгты, посхоодой үүдэшье хүрэтэр һаань, нээжэ үгэгты, наһатайшуулай, аха нүхэдэй ойро олон үгэгүйгөөр, даруугаар байгты гэхэ мэтээр заабарилдаг бэлэй даа. Эхэ, эсэгэнэрэйнгээ эдэ заабаринуудыень хүндэтэй дээрэ тооложо, мүнөө хүрэтэр бодото дээрэнь бэелүүлжэ, эдэ заабаринуудыень юрөөл мэтээр ходо һанажа, дам саашань үхибүүдтэ, залуушуулда дамжуулан хэлэжэ, зарим үхибүүдэй таагүй ааша гаргахадань зохидхоноор хорижо ябанхайб.

Мүн бэе бэедээ, айл саданартаа элдэб туһаламжа хүргэхэ ёһо заншал бии гээшэ. Тиигэжэ хүршынгөө ядалдаад байхадань, ажалдань хамһалсаха, түлеэ асархадань, гэр байра барихадань туһалалсаха ёһо дэлгэрэнхэй. Үхибүүдээ дайнда алдаһан ганса нэгэн үбгэд, хүгшэдтэ саг үргэлжэ туһалжа байдаг тон һайхан заншал бии. Үхибүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэдэ буряадаймнай энэ заншал ехэ туһатай байна. Һайн һайхан зорилготой иимэ заншалые хаа хаанагүй тон үргэнөөр дэлгэрүүлхэ саг одоо мүнөөл болоҗо байна бшуу.

Б. Махатов,
пенсионер, Буряадай АССР-эй габьяата багша.

Новоселенгинскын найман жэлэй интернат-һургуулида арадай гэгээрэлэй отличник, КПСС-эй гэшүүн Дулмажаб Очировна Улымжиева багшалдаг. Тэрэ 24 жэл үхибүүдые хүмүүжүүлнэ. Тус интернат-һургуулида хүдэлмэрилхэ зуураа, нэгэшье һурагшые хоёр жэлдэ нэгэ класстань үлөөнгүйгөөр ном заана. Зураг дээрэ: Д. О. Улымжиева 3-дахи классайнгаа һурагшадтай.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Цыден-жап Жимбиев
Эмнигые һургалга

„ҮРГЭН ТАЛЫН ЗАМУУД“
гэһэн романһаа хэһэг

Цыденжап Жимбиев үнинэй хүлеэгдэһэн романаа түгэсхэжэ, «Байгал» журналай хуудаһануудта толилжо эхилбэ. «Үргэн талын замууд» гэжэ түрүүшынгээ томо прозаическа зохёол соо автор мүнөө үедэ хүдөө нютагта боложо байгаа асари ехэ хубилалтануудые зураглан харуулһан байна. Тус романай гол геройнууд—хонишод, һаалишад, адуушад, хүдөөгэй шэнэ интеллигенци юм. Ц. Жимбиев роман соогоо мүнөө шухала удха шанартай болоод байһан адуун һүрэг тухай, адуушад тухайшье асуудал алгасангүй гараа. Уншагшадтаа тус романһаа нэгэ хэһэг дурадхахамнай. Тэрээн соо гол геройнуудайнь нэгэн—Санжа дээдэ һургуули дүүргээд нютагаа бусахадаа, адуушадтай уулзажа, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэнэ.

Арюун тунгалаг огторгойн аласаар ардаг һайхан хүлэг-наранай алтан дэлһэн-туяагаа • аяар холын тала дайдаар сасан һанжуулан байхада, Санжа адуунай фермэ хүрэхэ дүтэлбэ. Тиихэдээ Хангил нютагта оршодог Ножын нуурай эрьедэхи хабсагайнуудай нэгэнэй газаа түхэл дүрсөөрөө сахюур хүхэ шулуугаар шудхагдамал, уран гоёор бүтээһэн эмээлдэл адлиие харан харан ябаба. Тэрэ үндэр набтар бүүргэнүүдтэйшье, зохидхон һандайтайшье шэнги. Тиимэл хадань тэрээндэ эндэхи зон Алтан эмээл гэһэн алдар нэрэ үгөө ёһотой. Эртэ урда сагта наһа бараһан Бальжан хатанай эмээл эндэ шулуун хабсагай болошоо юм гэлэй гэхэшье зон олдодог һэн. Санжа энэ бүгэдые багаһаа хойшо нэгэтэ бэшэ дуулаа юм.

Адуун фермэдэ хүрэжэ ерэхэдээ, тэрэнэй байра байдалайншье задаржа, һалажа, үмхиржэ байнхай, бургааһаар хүшэмэл шүргэнүүдэйнь үрин-тарин гэжэ, иишэ тиишээ найгалдан, ямаршье заһабарида орохоёо болижо орхигдошоһые гайхаба. Тиигээд лэ энэ барилгын үргэн талын дунда мартагдашаһан юумэдэл, гансаарданги байһые анхарба.

Энэ дал хорёогой газаа таладань колхозой бүхы адуун һүрэгэй бөөгнэрэлдэн байхые харахадаа, адуун тухай бодолдо абтаба.

Буряад зомнай эдэ адуун эрдэнидээ олон домог дуугаар, соло дуудалгаар, мүнхын дурасхал табяа юм. Манай эндэхи үүлтэрэй адуун сооһоо ульгэр домогто баатарнуудайшье унаха хүлэгүүд, ехэ ехэ бай дээрэ түрүүлэн ерэдэг гүйгөөшэнүүд, хатаршанууд, жороонуудшье, юрэ ажалша малша моридшье түрэдэг. Энэ адуун һүрэг хэдэн зуугаад жэлэй саада тээ ямар ябаа һэм, тэрэл зангаараа мүнөө бэлшэжэ ябанал. Тиигээд лэ жэлэй дүрбэн сагта тэдэнэр ута хүлнүүдтэй һэн хойноо хаанашье хүрэтэр ошожо, хээгүүр бэлшэжэ, өөһэдыгөө тэжээн, ондо оронод. Юрэдөө эдэ адуундал адли сэбэр, сэсэн амитад хаана байхаб даа, үбһэ ногооной шэмэтэйе эдижэ, уһан булагай тунгалагые уужа, марса хужарай һайханиие мэрэжэ ябадаг. Задархай байрыень гэтэн байхадаа, адуунай биишье, үгышье байһаниинь үлүүшье, дутуушье болоһыень хайхарагдахаяа болижо байгаа юм байна гэжэ Санжа шаналан шэбшэбэ.

Адуун бүхэн Хүрин хээр азаргадаал адлишуу дошхон зэрлиг зантай, елшэгэр хүрин зүһэтэй, ехэл тобир тарганаар ондо ороһон юумэнүүд нэжэгэнэлдэн байнад. Энэ адууд тугаарһаа хойшо намнуулжа, үлдүүлжэ, туулгуулжа жэгшэшэһэн хэбэртэй, нэгэнэйнгээл даб гэһэн тээшэ гүйлдэшэхөөр бэлэн. Юрэдөө хүнэй дүтэлхөөр бэшээр аашалалдан, бэе бэедээ хашалдан, үдьхэлэлсэн, хазалсан, ехэл шууятай, хүлгөөтэй, хүдэлөөтэй зогсонод. Тэдэнэр томонууд тархинуудаа шобогонуулан, бүхэриг бүдүүн бэенүүдээ шэшэргэнүүлэн, богони хүлнүүдээрээ газар дэбһэн, шорой тооһо гарган, ута һамбай дэлһэн, һүүлнүүдээрээ иишэ тиишэнь шабхаданад. Тэрэ адуун һүрэг баяртайгаар турьялдан, үүрһэлдэн, инсагаалалдан, өөһэдынгөө ээдые угтанад.

Үнинэй адуушан, багаһаа таниха Намсарайн Эрдэнитэй Санжа золгожо, халуунаар гараа барисалдаба. Энэ үедэ Санжын наһанай Боролдуу Бата, Дармын Дарижаб, Наһанай Жүгдэр гэһэнүүд тэрэнэй хажууда дүтэлэн ерэнэ.

Мэндэ һайнаа мэдэлсээд, энэ тэрэ юумэн тухай шашалдан, хүхэ утаа бааюулан, папирос һорохо зуураа:

—Энэ адуунайтнай байра яагаа муу болошоо юм. Манай багада ямар һэм,—гэжэ гэнтэ юухэ юугүй Санжа дуугаржархиба.

Булта нэгэ хиршэ абяагүй байбад. Намсарай һанаа алдаад:

— Үшөө нэгые залал даа,—гэбэ. Санжын гарһаа, «Беломор» абаад, тэрэ дуугарба:—Ши, Санжа, нютаглараа үнинэй ябаагүй ха даа мэдэнэгүйш. Морин эрдэнииемнай тоохоёошье болижо байнхай даа. Таанад, залуушуулшье, трактор, машина гэлдээд лэ гүйлдэнэ ха юмта. Теэд һайн саг тэхэрижэ, энэ адуумнай олон болохонь хаяа. Эдээнээ түргэн үдхэгты гээд лэ дээрэһээ дуулгаад, эдэ залуушуулые эльгээгээ гээшэ.

Һүүлдэнь нүгөө гурбаниинышье хөөрэлдөөндэ оролсобо.

— Теэд тиигэнгүй яаха юм. Колхоздо моридой хэхэ юумэн үшөө ехэ даа. Эдэ малшадһаа эхилээд һайн һайн моридые үгэгты гэжэл байдаг бэшэ гү!..

— Эдэ Хангилай гүйгөөшэнүүдэй алдар солые яажа алдуулжа болохоб. Энэмнай ёһотой эрхим морин-спорт ха юм.

— Миил ашаг олзыншье талаар абаад үзэхэдэ, адуунай мяхан-үүсэ бэлэдхэлдэ тушаагаашье һаа, килограммынь килограммда абтадаг, тэрэнэй арһа шүрбэһэниинь ямар бүхэ эд бараан болохоб, һүн сэгээнь эрхим һайн эм дом болоно бшуу. Эдэ тонтогоолыншье һаа эгээл шухаг үтэгжүүлгэ»...

Эдэниие хаража байхадаа: «Адуушан гээшэмнай тусгаар үйлэ хубитай, бүхы наһан соогоо эмнигүүдтэй носолдодог, бүгэдэ малшад соогоо зоригтой, түбһэн юумэнһээ тунхаригагүй, доорошог зүрхэтэй, солбон бушуу шударгы зон ха юм»,—гэжэ Санжа бодобо.

—Зай хэн хүбүүн зүрхэтэйб? Хэнтнай хүсэ шадалаа туршахаб? Энэ адуун сооһоо эмнигые ургалжа, эмээл тохожо, эзэн ёһоор хүн мордохоб?!—гээд Намсарай бусад тээшээ һонюушаар шэртээд байна. Санжын зүрхэн түргэ түргэн сохилбо.

Хүбүүн жаахан байхадаа нютагтаа хурдан ульгам моридые унаха дуратай һэн, тиигээд лэ һортогой дошхон адууһые һургахаяа сэдьхэдэг һэн. Одоол мүнөө тэрэ үни удаанай һанажа ябаһан бодолоо бэелүүлхэ аргын олдоһондо эбдүүсэн байба. Тэрэ спортивна үмдэтэй, кирзовэ сабхитай һэн. Хүри улаан болошонхой, ехэл бодолгодо абтан, хүлэгэй ойро ошохомни гү, али үгы гү гэжэ шиидэжэ ядаһан янзатай юумэ байба.

—Санжа манай эндэ ерэһэнэйхеэ нэгэ эмнигые һургажа үгэхэ бэшэ гүш?—гээд гэнтэ Намсарайн Эрдэни тэрээндэ хандана.

— Юрэдөө, эмнигэй оройһоо оро һэегүй хиидэшоо һаа, яаха гээшэбиб?—гээд хүбүүн халажа ядана.

— Адуун гээшэ дэлһээ дэбдидэг юм. Мүнөө газар зөөлэн, олбогтол адли. Залуу хүн нэгэ хэды мухаряадшье бодоходоо яашаха һэм даа,—гэбэ Боролдуев Бато.

— Давайте, туршаад үзэхэмни.

— Энэ минии зэр зэмсэг үлүү байна. Бари, энэ урга, хазаар, эмээл, тэрэ минии Халзан харые унаад лэ дабхижа мэдэлши. Тиигээд, дуратай эмнигээ бари,—гээд Дармаев Дарижаб хэлэнэ.

— Тон зүб хэлэнэш! Хүн гээшэ нэгэ наһан соогоо заатагүй эмнигые һургаха ёһотой юм. Ши юрэдөө дэмы хүбүүн ябаа хүн гүш. Энэ колхозой адуун соогоо нэгэ өөрынгөө моритой болыш. Тэрээндэшни Санжа гэһэн нэрэ үгэхэбди,—гээд Жүгдэр хүбүүн хүхинэ...

— Зай!—гээд лэ хүбүүмнай, урга, хазаар, шүдэр баринхай юумэ тэрэ саана хөөрсэг хөөмэй болоҗо байһан адуун тээшэ гүйлгэнэ.

Уданшьегүй тэрэ ухаатай сэсэн ургаша мориной аша туһаар ульгэр түүхэдэ хэлсэдэг ёһоор хүхэргэшэ тэнгэриин доохонуур, хүрьһэтэ дэлхэй дээхэнүүр гүйжэ ябаһан эмниг борые ургалан барижа абаба. Тэрээнээ сэргэдэ уяад урданшье, хойноншье орон байна. Тиигээд лэ шэхыень доошонь даран, ногто угална, дүрбэн хүлыень тушана. Теэд түрүүшынхеэ эмнигые һургажа байһан хүндэ юун бэлэн юумэ байха һэм даа, одоо һайсахан зобобо. Бүхэли оролго носолдожо, тэрэ эмниг морёо эмээллэхэ гэжэ байна. Харин эмниг боро ухаа мэдээ табин, тархи түрүүгээ иишэ, тиишэнь занталзуулан, хүзүүгээ гам хайрагүй мушхасгаан, гэнтэ доошоо тонгойн, газарай шорой үрхирсэ шуухирна. Хүбүүн «тпру!» гэжэ, аалиханаар тэрээндэ дүтэлэн, халта хажуудань хүрөөд абана. Тиигэхэдэнь эмниг боро бүри ехээр гааража, олигоо алдан аашална. Теэд манай хүн юрэдөө, энэмни бэеэ гэмтээжэ орхино аа гү гээд, хүдэлхэеэ болин, нэгэ газарта зогсоно. Агта морин ехэл шүрбэһэ шандааһатай, шадалтайгааршье дэбхэрэн, дүрбэн мүсөөрөө орохоёо һанана, тиигээд гэнтэ соройн гэхэдээ, хажуудахи хүнэйнгөө мүрыень халта дайран сабшажа орхибо. Тиигээд лэ Санжада түрүүшынхеэ шабхадуулан, олигоо алдажа, дээрэнь тохоотой байһан эмээлээ шэлээрхэжэ, нэрэ һурагүй булгишаба. Дорохи ногоон зүлгэ газарынь хагза һүрэжэ, агшан зуура хара шоройн болон хонхойшобо. Эмниг мориной элдэбээ гаран байхадань, тэрэниие унахаяа айхаар байба. Юундэб гэхэдэ, хүбүүн үглөөнһөө хойшо эмниг адуудтай носолдожо, яһалал эсэгдээ, халта мүлтэ хүл гараа үдьхэлүүлээдшье абаа. Теэд энээниие арайшье гэжэ ургалаад, барижа эмээллээд, миин орхихогүйб гэжэ шиидэнэ. Тэрэшье зүб бээзэ. Хүбүүн эршэгэнэн байһан эмнигэйнгээ жолооень шангаар адхан, зүүн хүлөө дүрөөдэнь дүтэлүүлхэтэеэ адли, нюдэ сабшаха зуура эмээлэй оройдонь гарашаба. Гэнтэ залд гэжэ, түйлай ехээр бахардаһандаа эмниг мориниинь түр зуура хүдэлбэгүй. Тиигээд лэ мэдээ орожо, ямаршьеб даа зэрлиг дошхон хатар эхилэн, дээрэнь гараһан хүүнэй хүбүүе оро һэегүй унагааха гэжэ оролдоно. Харин залуу эмнигшэ тэрэ эмээлдээ гагнуулшаһан юумэдэл, хоёр хүлөөрөө хабһыень хабшаад, нэгэ гараараа бүүргэһээ барилсаад, нэгэ жааха урагшаа бүгтын татаад лэ һууна. Харин лэ тэрэ мориндоо тархииень доошонь хүүлхэгүй гэжэ, бүхы шадалаараа оролдоно, бүтүү жолооень бүхэ гэдэгээр залана, юрэдөө шадаал һаа, үшөөл шангаар татаха хэрэгтэй. Эмниг боро улам бүри аашалан, ганса газар дээрээ дэбхэржэ, һүрэжэ, харайжа байна. Хүбүүнэй үнөөхи гарынь булга мушхуулжа байһан юумэдэл, унтаран үбдэнэ. Мориниинь бүри эршэтэйгээр булгижа мэдэнэ, миил урбалдашана аа гү гэжэ һанахаар, ондого-сондого дэбхэрнэ. Хүбүүнэй эмээл дээрэ һуухадань дэншээ гээшэнь, халтад лэ гээ һаа хажуу тээшээ хэлии ахаар, үшөө гарынь таһаржа унахаяа һанаһан юумэдэл болоно. Эмниг боро соройжо байгаад лэ собхорно, сугана, юрэдөө, Санжа гансал моринойнгоо тархи хараад лэ һууна, бүри хажуу тээшээ халташье нюдөө табихаяа һананагүй, харин лэ дорохи газарынь хэлбэлзэн, эрьелдэн хүдэлжэ байхадал гэнэ. «Юрэдөөл нэгэ жаал тэсэһэйб, үшөөл аһасалдахал хэрэгтэй, жолоогоол бү алда,—гэжэ тэрэ өөртөө шэбшэнэ, гэнтэ тэрэнэй гарынь мэдээ табижа орхибо хэбэртэй. Харин талаан болоходо, мориниинь аргаяа баража, эсэжэ сусажа түйлдаа хүрэхэдөө элдэбээ гарахаяа болин, номгорходол гэбэ. Тэрэнэй бүхы бэеһээнь уһан соогуур тамарһан юумэдэл, хүлһэ һалһан, бурзан сагаан хөөһэн шабхаран унана. аманһаань шуһан гоожоходол гэнэ. Гэнтэ Санжын мэдэн гэхэдэнь, тэдэнэр тугаар мордоһон газарһаа зүгөөргүй холо ошоһон байбад, тиигээд лэ хүбүүнэй гарынь амаржа, үбдэхэеэшье болишобо, тиигээд зосоогоо ехэл баяртай ябаба.

Иихэдээ өөрынгөө нэрэтэй моритой болобо гээшэб, Хангилай адуун соо нэгэ хүлэг ябахал, энээниие мни Санжын боро гэлсэхэл даа гэжэ һанахадань досоонь ехэл омогорхол түрэн ябаба. Тугаар Ножын нуурай эрьедэхи эмээлэй түхэлтэй сахюур шулуун хабсагайгаа һанаандаа оруулхалаа бүришье дашууран: «...» һаа, тэрэ эмээл-...тэ шэнэ түл абт... мориндоо тохо... һанаба. Тии... һэниинь ху...

...ОДОГ БОЛОШОО МАНИИЕ

...зон «нуур дээрэ
...н, нютаг дунда
...» гэжэ хэлсэдэг
...сагта ямар нэгэн
...да элдэб гомдол,
...эжэ шадаха хүн
...ие һургуули һу-
...тэй дээгүүр хүн
...байдагынь эли-
...нөө газетэ, жур-
...бадаггүй, радио,
...даггүй айлые ню-
...олохогүйт. Ажал-
...байдал үдэр бү-
...Культурна эрил-
...дээшэлнэ.
...ашын бригадые
...Энэмнай аймагай
...эжэ нэрлэгдэдэг.
...яад үрхэтэ айл-
...ахуу газетэ, жур-
...бадаг. Гэхэ зуу-
...тэй номоо эндэхи
...далдажа абаха
...ди. Юуб гэхэдэ,
...лиотекэ, номой
...ха юм. Суулгын
...лиотекэ манай
...моор хангаха нэ-
...хүдэлмэришэдэй
...тараажа ябадаг-
...Культурын минис-
...дэл кино түхеэ-
...онин номтой яба-
...э ябахаяа боли-
...«Буркоопсоюзай» зүгһөө номой автолавка ябадаг юм гэжэ үни хада газетэдэ уншаа һэм. Теэд тэрэньшье манайхяар ябажа үзөөгүйл. Али бидэниие холошоодог юм гү?

Механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсал ажахы бүхэндэ эмхидхэгдэнхэй. Тэндэмнайшье арба гаран хүн механизаторай мэргэжэлдэ һуража байна. Намайе практическаар хэшээл үнгэргэхэ гэжэ томилоо. Теэд карандаш, гуурһанһаа эхилээд, учебник, дэбтэр олохонь ехэ бэрхэтэй. Манай Алташын бригадада булта буряадууд ажаһуудаг. Гэтэр, һүүлэй жэлнүүдтэ буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн номуудые эндээ харанагүйбди. Ямар ном гаража байгаа юм, мэдэхын аргагүй. Аймгүйсэдкомой культурын таһаг энэ асуудалаар орой һонирходоггүй. Гадна худалдаа наймаанайхидшье архяа наймаалбал, үүргэмнай дүүргэгдэнэ гэжэ һанадаг хаш даа. Алташа нютагтамнай ном наймаалдаг автолавка эльгээгыт гэжэ урижа байнабди.

Н. Хандажапов,
тракторна бригадын тоо бүридхэгшэ.

Мухар-Шэбэр.

...ОДО ГОЛООРХИНОЙ БАЯР

...хозой зургаадахи
...зүб һуурин Доодо
...хуушан нэгэ ехэ
...юм. Энэ гэрые
...зүб болгохо хэрэг-
...зой дирекци, отде-
...лени ехэхэн орол-
...гаргаа. Энэ хэрэ-
...бликымнай Куль-
...терство дэмжэжэ,
...мүнгэ һомолһон
...бүхы аха аргаа-
...эй дээдэ болон до-
...хыень шэнэлһэн,
...шэнэ хэрэлсэй хэ-
...штукатурилжа, кинобудка шэнээр бариһан байна. Эндэхи зон клуб соогоо биллиард наадаха, кино хараха, газетэ, журнал уншаха аргатай болоо. Доодо голоорхин клубтай болоһондоо баяртай. Үнгэрэгшэ оной декабриин 20 гаранаар клубынь ашаглалгада ороо. Клубые даагшаар залуу басаган, мэргэжэлээрээ библиотекарь Татьяна Намбарова томилогдоод, ажалаа яһала һайнаар ябуулжа байнхай.

К. Жалсараев.

Хэблэл тараалга—хамтын хэрэг

Манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ газетэ болон журналнуудай ямар ехэ нүлөөтэй байһан тухайдань хэлээдшье яалайб. Энэмнай хүн бүхэндэ мэдээжэ ха юм. Тиигэбэшье ажалшадай дунда хэблэл тарааха хэрэг республикын зарим аймагуудта ехэ дутагдалтайгаар ябуулагдана. Энээн тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хэрэгтэй болоно.

Зэдын, Хяагтын, Ахын, Түнхэнэй болон Захааминай аймагуудта хэблэл тараалга, илангаяа «Буряад үнэн» газетын захил муугаар ябуулагдаа. Жэшээнь, Зэдын аймагта (райорганизаторынь нүхэр Ишигылова) 1962 оной декабриин 20-ной мэдээгээр оройдоол 600 хэһэг газетэ 1963 ондо абахаар бэшүүлэгдээд байгаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 300 хэһэгээр бага болоно.

Хэблэл тараалга—хамтын хэрэг—ажалшадай дунда саг үргэлжэ ябуулагдажа байха ёһотой. Партийна болон комсомолой организацинууд хэблэл тараалгын таһагуудта ходо туһалжа, уншагшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха уялгатай.

Н. Хазагаев,
облсоюзпечатиин инструктор.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Хэлхеэ холбооной республикын управлени үнгэрһэн 1962 ондо хото хүдөөгөөр барилгын нилээд ехэ хүдэлмэри эрхилһэн байна. Тиигэжэ байрын 4 гэр, Хоридо хэлхеэ холбооной конторын байшан, мүн хэлхеэ холбооной таһагуудай байха 10 гэр ашаглалгада үгтэбэ.

Түнхэнэй Зүүн Мүрэнэй, Бэшүүрэй Охин Булагай, Прибайкалиин Горячинскын, Баунтын Монгойн, Баргажанай Барханай ба Аллын хэлхеэ холбооной таһагууд һару... аад, хүдэлхэдэ таарамжатай зохид шэнэ гэрнүүдтэй бол... Тиихэдэ Наушкын, Хэр...хи Кабанскын хэлхеэ хол...хи- таһагуудай хүдэлмэри... тэ байрын шэнэ гэрнүүжэ... даа.

Х. ...

Шэнэ номууд

Һаяхан Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексно институдай номой хэблэлээр бүлэг номууд гаргагдажа, республикын номой магазинуудта худалдагдахаар үгтэбэ. Эдэ номуудай удхые уншагшадтаа тобшохоноор тайлбарилая.

1. В. Ц. Найдаков. Буряадай зүжэг зохёолой искусство. (Улаан-Үдэ хото, 1962 он, сэн 39 мүнгэ).

Энэ ном соо буряад арадай искусствын хүгжэлтын түүхэ үргэнөөр харуулагдана. Коммунис партиин, Совет гүрэн түрын, мүн совет театральна мэргэжэлтэдэй, ородой классическа болон совет искусствын халуун туһаламжа, нүлөөн доро Буряадай театр һалбаран хүгжөө гэжэ автор харуулаа.

Тиигэһэнэй үндэһөөр Б. Барадин, Солбоной Туяа, В. Инкижинов гэгшэдэй театр тушаа буруу үзэл, ябуулга хэтэдээ хаягдажа, Х. Намсараевай «Үүрэй толон» романай, Ц. Сампиловай «Талын инаг дуран» гэһэн уран зурагай үльгэр жэшээ дээрэ Буряадай зүжэг зохёолой искусствын онсо илгаан уншагшадай анхаралда табигдаба.

Театрай уг гарбал тухай, шажанда тэрэнэй ямараар хандадаг байһан тухай асуудалнуудаар А. Д. Авдеевтэй, В. Н. Всеволод-Геригросстой нэгэн һаналтай бэшэ байһанаа автор мэдүүлнэ. «Буряадуудай наадан, шог зугаадахи театрай шэнжэ» гэһэн номой бүлэг соо арадай үльгэр, онтохонуудта Тахуунайн, Будамшуугай, Хабшаг-Норбын сэсэн сэхэ, шогтой хүхюун үгэ хэлээрээ баяд ноёдые илажа гараһан хөөрэлдөөн олоор ушардаг. Мүн тиихэдэ номой бэшэшье бүлэгүүдтэ арадай комедиин, һайн дуратанай театрай, хүгжэмэй бии бололго, мүнөө үеын буряад хэлэндэхи арадай зүжэг зохёолой искусствын ёһо заншал тухай үргэнөөр хэлэгдэнхэй.

Удха түгэлдэр энэ ном республикын театрнуудай актёрнуудта, литература ба түүхэ заадаг багшанарта, хүгжэмэй училищиин, соёл гэгээрэлэй һургуулиин, библиотечнэ институдай һурагшадта, соёлой энэ тала руу хүдэлдэг эрдэмтэдтэ, мүн уншагшадташье туһа ехэтэй байхань дамжаггүй.

2. Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексно институдай зохёолнууд зүүн зүгэй оронуудтахи эрдэм ухаан тухай сериһээ (выпуск VIII) «Түбэй Азиин түүхэ ба хэлэ бэшэгэй ухаанда хабаатай материалнууд». (Улаан-Үдэ хото, 1962 он, сэн 97 мүн.)

«Монгол Арадай Республикада социализм байгуулга—гээгдэнги ба бэеэ даагаагүй оронуудта капиталисбэшэ хүгжэлтын эхи табиһан ленинскэ политикын илан мандалга» гэһэн статьягаар түүхын эрдэмэй кандидат Д. Б. Улымжиев номой түрүүшын хуудаһые нээнэ. Монгол орондо душэн жэлэй хугасаа соо хэды ехэ амжалтануудай туйлагдаһые автор баримтануудаар гэршэлэн харуулна.

Түүхын эрдэмэй доктор Е. М. Залкиндын «XVIII-дахи зуунай монгол-буряад худалдаа наймаанай холбоон» тухай, түүхын эрдэмэй кандидат Р. Е. Пубаевай «XIX-дэхи зуунай һүүлээрхи Түбэдэй социально-экономическа зарим асуудалнууд», Н. Мункуевай «XIII-дахи зуунай түрүүшын хахадта Хитад тушаа монгол хаашуулай хоёр ондоо хүгжэлтын шэглэл» тухай, В. А. Богословскиин «Түбэдтэ буддын шажанай нэбтэрэн оролго» гэһэн статьянууд номдо оруулагдаба.

Монгол арадай мүнөө үеын драматургиин эхи табигшадай нэгэн Д. Нацагдоржын түрэһэнһөө хойшо 55 жэлэй ойтой дашарамдуулан, тэрэнэй зохёохы зам тухай Н. О. Шаракшинова статья бэшээ. Е. В. Мальцев манай үеын Хитад драматург Хун Шонэй эртынь зохёолнууд тушаа статьятай, Б. В. Семичев Түбэд ороной газар уһанай нэрэнүүдтэй уншагшадые танилсуулна. Түүхын эрдэмэй кандидат П. Б. Балданжапов манай Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексно институдай гар бэшэлгын һанда хадагалаатай байдаг Монголой «Эрдэниин Эрихэ» гэжэ түүхэтэ бэшэг харуулһан, мүн тиихэдэ Г. И. Михайлов Монголой «Нюуса Тобшо», «Алтан Тобшо» тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэһэн байна.

К. Седлачок, Б. В. Семичев гэгшэдэй ород хэлэнэй алфавидаар мүнөөнэй түбэд хэлые хайшан гэжэ транслитераци, фонетическэ транскрипци хэхэб гэһэн асуудалаар статья ном сооһоо олохот.

Тус бүлэгтэ бусадшье авторнуудай һонирхолтой статьянууд оронхой.

«Номой шэнжэлэл» гэһэн бүлэгтэ олон авторай шүүмжэлхы удхатай статьянууд хэблэгдэнхэй.

Ю. Дылыков.

Захааминһаа мэдээсэнэ

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

Антонида Лундуковна Гомбоева хэжэ байһан ажалдаа тон ханамжатай, хүн зондо энэрхы сэдьхэлтэй, зулгы зохидоор хандадаг бэрхэ наймаашан юм. Нүхэр Гомбоева коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ байдаг.

Дүтэлүүрэй сельпогой наймаашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, эгээ түрүүшынь һуури эзэлэнхэй. Эд бараанай эрьесын түсэб һараһаа һарада ходо үлүүлэн дүүргэжэ, шэнэ гараад байһан 1963 ониие — долоон жэлэй табадахи жэлые эрхим бэлэгээр угтаба.

С. Шагдаров.

57 МЯНГАН ТҮХЭРИГ ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Михайловска сельпогой коллектив эд бараанай эрьесын түсэб 106 процент дүүргэбэ. Нёдондонойхидо орходоо 57 мянган түхэригэй эд бараан ажалшадта ехээр худалдагдаба. Энэ эрхим илалта наймаашадай һайнаар хүдэлһэнһөө болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Михайловска тосхоной промтоварна магазинай наймаашад— коммунис ажалай ударнигай нэрэ солын түлөө тэмсэгшэд нүхэд Б. Б. Эрхеева, Ц. Б. Юмжапов түсэбөө 133 процент дүүргээ, түсэбһөө гадуур 25 мянган түхэригэй бараа худалдаа. Үлэгшэнэй продмагай наймаашад У. П. Гырылова, У. Будаева гэгшэд мүн лэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Тус сельпогой харьяата тосхонуудаар һаядаа пайщигуудай түлөөлэгшэдэй тоосоото суглаанууд боложо, эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэд 1963 ондо үшөө һайн амжалта туйлахабди гэһэн уялгануудые абаба.

Д. Жундуев.

ҺАЙН АМЖАЛТА

Юнжир Дармаева, Цырен-Дулма Дармаева Цахирай дежурна магазинда хүдэлдэг. Эдэнэр хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр һайнаар хангаха гэжэ ехэ оролдодог нүхэд. Даалгабарита түсэбөө бүри ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Хилээмэнэй магазинай наймаашан Т. Алексеева, ажахын хэрэгсэлэй зүйлнүүдые худалдадаг магазиниие даагша Г. Зарубин мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ оролсодог.

Цахирай сельпогой коллектив гансал наймаа хээд байдаггүй, харин айлнуудай хубиин хэрэглэмжэһээ үлүү гараһан хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр бэлэдхэн абадаг юм. Бэлэдхэл хэхэ жэлэй түсэб бүхыдөө 126 процентээр, тэрэ тоодо ноооһон—152, үндэгэн —117 процент дүүргэгдээ. Сельпогой түрүүлэгшые бэлэдхэлэй талаар орлогшо нүхэр Гонгоров бэрхэ эмхидхэлшэ хүн. Тэрэ ажалшадтай ходо хөөрэлдэжэ, ниитын хүдэлмэри шадамараар ябуулдаг байна.

Гэхэтэй хамта сельпогой правлени гээгдэжэ ябадаг магазинуудые урагшань татахын түлөө эмхидхэлэй хүдэлмэри эрхилжэ байна. Тиигэжэ 1963 ондо үшөөл һайнаар хүдэлхэ зорилготой.

Б. Шоёнов.

ГОРЯЧИНСК КУРОРТЫН ОРШОН.

Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

СПОРТ

Шанга тулалдаанай урда тээ

Байгша оной февраль һарада Шэтэ городто шайбатай хоккей наадалгаар Россин Федерациин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн үнгэргэгдэхэ.

Федерациин шамбайшуултай хүсэ шадалаа туршалсахын тула команда бүхэн бэеэ һорижо, энээндээ бэлэдхэхэ болоно. Тиимэһээ городоймнай командануудай дунда республикын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөн эхилэнхэй. Энэ мүрысөөн хэр зэргэ ябажа байна хаб гээд хаража үзэе. Үнгэргэгдөөд байһан дүрбэн уулзалгын удаа «Молот» бүлгэмэй хоккейшэд найман очкотой түрүүлжэ ябана. «Байкал», «Динамо» бүлгэмүүдэй команда хоёрдохи, гурбадахи һууридa гаранхай. Хоккей наадалгада дүршэлтэй болоһон хүбүүд республикын суглуулагдамал командада оруулагданхай. Эдэнэрнай шанга тулалдаанда бэлэдхэн, хүршэ—Шэтэ городой сэрэгэй командатай һаяхан наадаа. Түрүүшын үдэр «Динамо» стадион дээрэ болоһон нааданда айлшад манай республикын суглуулагдамал командые 8:6 тоотойгоор шүүгэə.

Ю. Григоришин.

Залуу чемпионууд тодороо

«Спартак» бүлгэмэй ехэ зал соо классическа барилдаагаар мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Барилдаанда городоймнай спортын бүлгэмүүдэй гурбадахи разрядай залуушуул хабаадалсаа. Хоёр үдэрэй туршада болоһон мүрысөөнэй дүн гаргахада «Спартак» бүлгэмэй В. Жгилев, В. Моисеев, хүдөө ажахын институдай студент И. Дармаев, «Труд» бүлгэмэй Б. Мавродский, Д. Дугаров, «Локомотив» бүлгэмэй В. Федотов гэгшэд түрүүлжэ, городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

С. Добрынин.

ХИЛЫН САА[НА]

Францида ажалшад забастовконуудые хэжэл байһаар. Байдалые болон ажалай э[...] жаруулха тухай эрилтэ хэжэ, автомобильна предприятинуудай хүдэлмэрншэд, металл[...] транспортын, медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд забастовконуудые х[...] талын хубиин горнягууд баһал забастовко хэһэн байна. Зураг дээрэ: забастовко хэһэ[...] ник шадарайнтаа газар дээрэ харуулда гараад ябана.

АДН-эй—

Куба революциин дүрбэн жэлэй ойе һайндэрл[...]

ГАВАНА, январиин 3. (ТАСС). Кубын революциин дүрбэн жэлэй ойдо зорюулагдаһан угаа ехэ митинг Гаванада, Хосе Мартиин нэрэмжэтэ талмай дээрэ үсэгэлдэр болоо. Кубын премьер-министр Фидель Кастро митинг дээрэ ехэ үгэ хэлээ.

1961 оной апрельдэ добтолгын хэгдэхэ үедэ Кубын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй плендэ абаһан США-гай хүлһэнэй сэрэгшэдые бусаалгатай холбоотой ушарнууд тухай тогтоходоо, Фидель Кастро иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Америкын империализм Плайя-Хирондо сохюулхадаа, Латиин Америкэдэ түрүүшынхеэ диилдэһэн болоно гээшэ.

Добтолго хэгшэдэй абарһан туг США-гай президентдэ барюулагдаа гэһэн хэбэртэйгээр США-гай президент Дж. Кеннеди Майамида Кубын революцида харша этэгээдүүдэй үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, энэ туг «Сүлөөтэ Гаванада» заабол бусаагдаха гэжэ мэдүүлһэн юм. Энэ мэдүүлгыень премьер-министр наада бариһан байна. Туг тухай хөөрэлдөөн шал худал. Добтолго хэгшэд дотор хубсаһаяашье байлдаанай газар дээрэ орхиһон, интервентнүүдэй бүхы бригада плендэ абтаһан байгаа гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ гээд тэрэ мэдүүлээ. «Сүлөөтэ Гавана» тухай Кеннедиин хэһэн мэдүүлгые Кубада добтолхогүйбди гэжэ тэрэнэй найдуулһантай тааралдуулжа болохо гээшэ аал? гээд Фидель Кастро асуугаа.

Империалис дайсадай үһэрижэ байхада, империалис добтолгын хэгдэхэ аюулай тохёолдожо байхада манай арад шухала гэжэ өөрынгөө тоолоһон хэмжээнүүдые абаха эрхэтэй гээд мэдүүлхые хүсэнэбди гэжэ премьер-министр үргэлжэлүүлэн хэлээ. Империалис эзэрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүүсэхэ талаар социалис лагериин һанал нэгэдэлгэ үрэ ехэтэй зэбсэг боложо үгөө гээд Кастро онсолон тэмдэглэһэн байна.

Кубын правительствын табиһан мэдээжэ табан эрилтэнүүд тухай хэлэхэдээ, премьер-министр иигэжэ мэдүүлээ. Эдэ эрилтэнүүд үнэн зүб эрилтэнүүд байхаһаа гадна, Кубын арадай эрхэтэй тааралдана. Кубые экономическа талаар США-гай хашадагые, Кубада эсэргүү һүйдхэлтэ ябуулгануудые тэдэнэй урмашуулдаг байһые, Кубын Республикын агаарай хилые дабаха һанаашалга тэдэнэй гаргадагые Фидель Кастро буруушаагаа.

Кубын газар дээрэ байдаг Америкын Гуантанамо гэжэ далайн-сэрэгэй бааза ороной аюулгүй байдалда гай түбэг татажа болохо гээд Фидель Кастро мэдүүлээ. Баазын эзэлдэг газар Кубада хамаатай, тиимэһээ энэ газарые бусаажа үгэхэ тухай Куба эрилтэ хэхэ бүрин эрхэ-тэй гэжэ тэрэ[...]

Манай хараа[...] дые амгалан ёһ[...] тикада харша [...] нуудые зүбшэн[...] амгалан ёһоор [...] бидэнэр зүбшөө[...] нэр эб найра[...] Хэрбээ бидэндэ [...] һаань, өөһэдтөө [...] зэбсэг хэрэгсэл[...] хилто үгэхэбди [...] лүүлэн хэлээ. [...] түримхэй полити[...] лихыень уряалан[...] та Кастро ханда[...] түримхэй полити[...] тиигэбэлтнай Ка[...] дар амгалан тай[...] рэ мэдүүлээ.

Революционно[...] гоор, ерээдүйдөө[...] дэнэр революции[...] эхилбэбди. Бидэн[...] рилго табигдана.[...] хэрэгтэй болодог [...] ха, ажабайдал ул[...] олониитын бүри [...] эрилтэнүүдые ха[...] рэгтэй болохо үй[...] сэлнүүдые бүтээ[...] уялга болоно гээд[...] дэглээ.

Бүхы һалбари[...] хүдэлмэри шанга[...] һан тухай Фидел[...] түгэсхэлдэ заагаа.

Үнэн зүб бодолтой байха уряа

СОФИ, январиин 3. (ТАСС). Англиин «Дейли экспресс» гэжэ газетын асуудалда Н. С. Хрущевой үгэһэн харюу эб найрамдалай тала баридаг бүхы хүнүүдтэ баһа нэгэ һайн бэлэг болоно. Эдэ харюунууд хадаа агуухэ Совет орон эб найрамдалые саашадаашье хамгаалха гэжэ үшөө дахин эли тодоор харуулна» гээд Болгариин «Земеделско знаме» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Баруун Берлин тухай асуудалаар советскэ дурадхалнууд тухай тогтоходоо, Советскэ Союз яһала үгэеэ ойлголсохоор дурадхал дахяад оруулба гээд газетэдэ тэмдэглэгдэнэ.

СССР хадаа үнэн зүб бодолтой байхые, амгалан ёһоор мүрысэхые, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхые дахяад уряалаа, дай хэнгүйгөөр, буу зэбсэггүйгөөр амгаланаар ажаһууха тодорхой замуудые дурадхаа гэжэ «Земеделско знаме» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Советскэ Союзай шэнэ үү[...]

БАГДАД, январиин 3. (ТАСС). Англиин «Дейли экспресс» гэжэ газетын асуудалда Н. С. Хрущевой үгэһэн харюунуудые «1963 ондо Советскэ Союзай гаргаһан шэнэ үүсхэл» гэһэн гаршагтайгаар «Аль-Биляд» газетэ толилһон байна. Эдэ харюунуудые тайлбарилхадаа, ядерна зэбсэг туршалгые 1963 ондо болюулхаар Советскэ Союз бэлэн байна гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Тус үүсхэл хадаа атомна туршалгануудые хорихо тухай уласхоорондын хэлсээ ба[...] нэ алхам болоно [...] лоно. Мүнөө Сов[...] радхалда баруун [...] гай ямараар ха[...] шиидхэлгэ дулды[...] бэшэнэ.

Ядерна зэбсэгү[...] гэлжэлүүлхые [...] США-е шүүмжэл[...] хараа бодол буу [...] тээрээ, хүсэдөөр [...] хэлсээ баталха х[...] руулна гээд газет[...]

Амгалан ёһоной, бодолтой [...]

КОПЕНГАГЕН, январиин 3. (ТАСС). Англиин «Дейли экспресс» газетын асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэһэн харюунуудые тайлбарилхадаа, «БТ» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Шэнэ жэлээр дашарамдуулан премьер Хрущевой хэһэн хөөрөөе амгалан ёһоной, бодолтой хөөрөөн гэжэ тоо[...] на... Энхэ тайба[...] байхые Хрущев [...] Энэ үедэ болохо [...] экономическа м[...] һайн байһан соци[...] тань илажа гара[...]

Баатарай дурасхаалые италиинхид ёһолон хүндэлнэ

РИМ, январиин 3. (ТАСС). «Федор Полетаевта Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргын олгогдоһон тухай мэдэхэдээ, би ехээр баярлааб. Сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй оруулһан туһа нэмэри Италида сэрэгэй дээдэ шагналаар тэмдэглэгдэһэн юм» гэжэ Генуи городой мэр Пертузио баатарай гэр бүлынхидтэ эльгээһэн бэшэг соогоо мэдүүлһэн байна. «Манай газар дээрэ наһа бараһан баатарай хүүрые Генуи городой хүн зон хододоо дуратайгаар харууһалан хаража, тэрэнэй дурасхаалые ёһолон хүндэлжэ байха гэжэ таанадые би найдуулнаб. Эрхэ сүлөөгэй, үнэн зүб байдалай түлөө хамтын тэмсэлэй үедэ Федор Полетаев болон бусад олон эрэлхэг зоригто тэмсэлшэд наһа бараа».

ООН-ой сэрэгүүд Жадовилиие эзэлбэ

ПАРИЖ, январиин 3. (ТАСС). Жадовиль городые — Катангын ашагта малтамалнуудай промышленностиин томо түбые ООН-ой сэрэгүүд мүнөөдэр эзэлээ. Франс Пресс агентствын корреспондентын Леопольдвильһаа дамжуулһанай ёһоор городой эзэлэгдэһэн тухай ООН-ой түлөөлэгшэ тэндэ соносхоһон байна.

Жадовиль Элизабетвильһээ баруун хойшоо зуу гаран километрэй газарта оршодог юм. Энэ городые хамгаалхын тулада Чомбе жандармериин ехэ хүсэнүүдые, тэрэ тоодо сагаан шарайта хүлһэншэдые, тиишэ абаашаһан юм.

Бүхы дэлхэйн аша туһа[...]

РАНГУН, январиин 3. (ТАСС). «Уласхоорондын мүнөөнэй байдал, Советскэ Союзай гадаадын политика» тухай СССР-эй Верховно Советэй һүүлшын сесси дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлые «Восток» гэжэ хэблэл бирман хэлэн дээрэ тусхай ном болгожо гаргаа.

Номой орошол дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Хрущевой энэ үгэ бүхы хүн түрэлтэндэ угаа шухала удхашанартай. Уласхоорондын мүнөөнэй байдал сове[...] элидхэл соо тон һ[...] дэһэн байна. Те[...] аюулые, Кубада [...] муухай аашые бо[...] хүсэн дэлхэй дээр[...] бэеэ даанхай байда[...] хы арадуудые зо[...]

«Бүхы дэлхэйн [...] рюулан Хрущевой [...] наар шудалан мэд[...] гаар орошолынь т[...]

Де Голль һанаһанаа табин[...]

ПАРИЖ, январиин 3. (ТАСС). Өөрынгөө ядерна зэбсэг байтуулха талаар хараалһан программаяа саашадань бэелүүлхэбди гэжэ Франциин правительство США-гай правительствада мэдээсэə. Энээн тухай информациин министр Алэн Пейрефит мүнөөдэр правительствын заседаниин болоһоной һүүлээр мэдээсэһэн байна. США-гай президент Кеннеди Англиин [...] Макмиллан хоёрой [...] нууд дээрэ үнгэрэ[...] кабрьда баталһан [...] тельствын энэ засе[...] шэн хэлсэгдэһэн б[...]

Архи уулгатай улам шангаар тэмсэе!

«Городоо архиншанһаа сүлөөлэел» гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй депутат Н. Афанасьевагай бэшэг «Правда Бурятии» газетэдэ гаража, энэ һанамжые дэмжэһэн нилээд олон хүнүүдэй статьянууд хоёр газетэдэмнай толилогдоо һэн. Энэ шухала асуудал мүнөөшье зүблэгдэһөөр. Зүгөөр архинша болошоһон хүнүүд тиимэшье олон бэшэ.

Дайнһаа урагша манай зоной архи ууханьтоншье хомор һэн. Теэд дайн байлдаанай үедэ нойто хүйтэндэ орохо, даараха, дайсанай һомонһоо шархатаад, үбшэндэнь тэсэжэ ядаха гэхэ мэтэ шанга ушарнууд али олон тохёолдодог байгаа ха юм даа. Тиихэ сагта архи уужа, бэеэ дулаасуулха, шархын үбшэ бууруулха баатай болгдодог байһан юм бэзэ.

Теэд мүнөө үедэ, амгалан һайхан сагта, архи уулган ехээр хэтэршоо. Үнгэрхэдөө үхибүүд уугаад ябана. Жэшээнь, 1962 оной сентябриин 23-най үдэр Улаан-Үдын хоёрдохи интернат һургуулиин һурагшад Черепанов Николай, Наумов Павел, Манинов Валерий, Иванов Аркадий гэгшэд архи ууха гээд мүнгэгүй-эхэдөө, үйлсөөр ябаһан үхиүдэй мүнгыень буляажа, 5 [...] архи абажа уугаад яба[...], милицидэ баригдаа һэн.

[...]шүүлдэ наһажаал бо[...]ладууд муу муухай [...]шээ харуулна. Зари[...]озовэ сабхи абахадаа, тэрэнээ «угаахамнай» гээд ууна гэжэ суглаан дээрэ нэгэ нүхэр хэлээ бэлэй. Гахайгаа алахадаа, ганса үнеэнэйнгээ тугаллахадашье, амжалтатай һайнааршье ажаллаа һаа, абаха танаггүй муугааршье хүдэлөө һаа, али нэгэн шалтаг олоод лэ архидадаг хүнүүд бии.

Хамтынгаа, үмсынгөөшье хэрэг бүтээхын тула автомашина хүлһэлжэ абабал, эмхи зургаандань мүнгэ түлэхэһөө гадна, жолоошондонь хахадые табидаг болошоо, тиигээгүй һааш, тэрэ шофёр ехээр гомдохо, ажалыш дутуу ядуу бүтээхэ гэлсэдэг.

Айлшанай ерэхэдэ, хэдышье элбэг дэлбэгээр амтата эдеэ хоол табибашье, архи аягалаагүй һаа, һайнаар хүндэлһэн дээрэ тоологдохогүй, харин хара талхатай аад, хахад литртэйя һаа, ёһотой хүндэ гэжэ һанагдаха болошоо.

Олон уран зохёолшод, артистнар архинша юм гэжэ зоной дунда һураг суу болошоо һэн. Эдэниие салин ехэтэй аад, үргэлжэ архидажа ябадаг юм гэжэ хүдөө ажалшадай хөөрэлдэжэ байхань хэдэнтэ дуулдагша. Эдэ нүхэдүүднай олоной нюдэн дээрэ ябадаг, улад зондо ехэ нүлөөтэй зон гээшэ ааб даа. Тиимэшүүлэй архидахада хамаг зон гансата лэ дуулаад байха юм.

Артист, уран зохёолшо хадаа заабол архинша юм гэһэн үгэ ехээр дэлгэршэнхэй. Теэдшье үнэниинь хэлэхэдэ, эдэнэймнай дунда архида шунахайрдаг зонууд бии ха юм даа. (Нэрыень даб дээрэ бү нэрлэһүүб).

[...]шын зохёол бэ[...]нь, ямар нэ[...] роль наа[...]ь тэрэниень «угааха» гэлдээд, уһан тулам болотороо архидадаг. Юун ёһо, угаалган гээшэб!

«Хүнэй сэдьхэлэй мэргэжэлтэд» байгаад, уран һайхан ажалаараа улад зоной сэдьхэлые гиигүүлхэ, ирагуу шанартай болгохо зон аад, «ногоон могойн хороор» ами бэеэ тэжээхэдээ, тиимэ гэхын аргагүй ехэ гэм хэнэ гэжэ һанагдана.

Эдэ нүхэдэй иигэжэ архидажа, аашалалдажа ябахада ямар хэмжээ абтанаб? Коллектив соонь зэмэлэд гээд лэ, үгэ тангаригыень абахад гээд лэ хизаарлана ха юм. Партийна, советскэ зургаануудта эдэнэй ябадалай мэдэгдээшье һаань, тэдэниие ехээр дүмэнэ, миин лэ «сайн заяан оршохын» түлөөдэ хөөрэлдөөд лэ орхидог. Тэдэнь гараад лэ мүнөөхиеэ үргэлжэлүүлхэ юм.

Ямар зониие тон культурна хүнүүд гэжэ һананабта гээд хүнүүдһээ асуухада, нэн түрүүн лэ уран зохёолшодые, артистнарые нэрлэдэг. Дороһоо өөдэ ургажа ябаһан залуушуул хадаа эдэнһээ лэ жэшээ абаха гэжэ оролдодог. Манай эгээл культурна нүхэдүүд һайн һайхан ажалайнгаа хажуугаар иигэжэл гоёор, сэнгүүгээр сагаа үнгэргэдэг ёһотой юм ха гэжэ сэдьхэлээ хүсэд тогтонёодүй залуушуул һанана бшуу.

Олониитэдэ саглашагүй ехэ нүлөөтэй нүхэдүүд хадаа эдэнэр тусгаар ехэ харюусалгатай гэжэ һанагдана. Буряад арад зоной соёл болбосорол хүгжөөлсэхэ гэбэл, архияа хойшолонгүй хаяжа арюун бологты, хүндэлһэн мүрөөрөө хүндэлхэбди, алдар нэрыетнай үргэһэн мүрөөрөө үргэхэбди гэжэ уран зохёолшодой, артистнарай урда эрилтэ табяа һаа, зохисотой болоо бэшэ гү.

Теэд хаана, хэнэйшье үни холын уулзаагүй һайн нүхэрэйнгөө, түрэл гаралайнгаа айлшалжа ерэхэдэ, түрэ хуримаа хэжэ, хэтынгээ ябадал зохёожо байхадаа, ехэ ехэ һайндэрлэлгэ болоходо, уран зэргэ соонь сэнгээд тарахада хэншье шүүмжэлхэгүй.

Теэд олонхидоо шал мяхан болотороо һогтошоод, шалпиилдашоод, хүхихэ, дуулалдахашье аргагүй болошоһон ушарнууд үзэгдэдэг. Заримаиинь хэнэймнай гахай тарган бэ гэхэ мэтын айхабтар жэжэн асуудал дээрэһээ арсалдаад, наншалдажа байха юм. Миин нюдаргаараа үзэлсэхэһөө гадна, түмэр түдэгын, элдэб эритын хүсөөр тулалдаха юм. Мүнөө 4-5 жэл болобо, нэгэ нютагта ябахадам, хоёр хүбүүд наншалдаад, нэгэниинь нүгөөдынгөө үрөөһэн шэхыень таһар хазажархёо һэн. Баһа ондоо хоёр наншалдахадаа, нэгэниинь нүгөөдынгөө дээдэ уралынь һэтэр хазажархиһаниинь, тэрэнь омсогор уралтай болошоод, хэлээ бултагануулжа ябаа бэлэй. Архиин хойшолон ямар жэрхэмшэгтэй муухай гээшэб!

Капитализмын олохон хорото муухай хойшолонгуудые хайра гамгүйгөөр үндэһөөрнь усадхажа дараабди. Архи уулга гээшэ тэдэнһээ доошогүй хоротой ябадал гэжэ һанагдана. Тиимэ хадань архиншадтай тусгаар тэмсэхээр болоо! Ямаршье хүнэй һогтуугай ааша гаргаа һаа, нэрэ солыень, тушаал зэргыень хаража дүмэһэнэй хэрэггүй.

Архи уулгатай улам шангаар тэмсэел!

Л. Линховоин,
БурАССР-эй габьяата багша, пенсионер.

Редактор
Ц. Ц. [...]

Манай адрес, телефо[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленин[...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редак[...] ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни [...] 24-74, сельского хозяйства, советского строительс[...] ры—47-59, промышленности, транспорта, информ[...] литературы и искусства—34-05, писем и рабсельк[...] отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалт[...] Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерств[...] Бурятской АССР.
Н00314. Зак.